

KS-prosjektet Politisk lederskap og demokrati i sammenslåtte kommuner

Danske § 17, stk. 4-utvalg

Signe Bock Seggaard

Institutt for samfunnsforskning

August 2015

Bakgrunnsnotat til ISF-rapporten *Lokalpolitisk lederskap og medvirkning ved kommunesammenslåinger* skrevet av Marte Winsvold, Signe Bock Seggaard, Jo Saglie, Gro Sandkjær Hansen, Kurt Houlberg, Jan Erling Klausen, Signy Vabo. Rapport (2015:09) Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Notat om danske § 17, stk. 4-utvalg og bruken av disse i forbindelse med inndragelse av borgere og lokalsamfunn etter gjennomføringen av Strukturreformen i Danmark.

Innhold

Relevant lovgivning	2
Danske kommuner og såkalte § 17 stk. 4-utvalg	2
Utbredelse og generelle erfaringer med § 17, stk. 4-utvalg i Danmark.....	3
Billund kommune – Landdistriktsudvalget.....	7
Billund – Refleksjoner og erfaringer om suksesskriterier, utfordringer og tilskuddet til politisk lederskap.....	10
Holbæk kommune – Demokratiekperimentariet	14
Holbæk – Refleksjoner og erfaringer om suksesskriterier, utfordringer og tilskuddet til politisk lederskap.....	18
Silkeborg kommune – Nærdemokratiudvalget.....	21
Avsluttende drøftelse.....	25
Litteratur.....	28
Vedlegg – temaer og overordnede spørsmål i intervjuguiden	35

Relevant lovgivning

LBK nr 186 af 19/02/2014 Gældende (Kommunestyrelsesloven)¹:

Kapitel III

Udvalg m.v.

§ 17. Til varetagelse af den umiddelbare forvaltning af kommunens anliggender nedsættes et økonomiudvalg samt et eller flere stående udvalg, hvis sammensætning og myndighedsområde fastsættes i styrelsesvedtægten. Udvalgenes medlemstal skal være ulige og kan ikke overstige halvdelen af kommunalbestyrelsens medlemstal.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen vælger medlemmer af de udvalg, kommissioner, bestyrelser og lignende, hvori kommunalbestyrelsen eller kommunen i henhold til andre bestemmelser skal være repræsenteret.

Stk. 3. Valg af medlemmer til de i stk. 1 og 2 nævnte udvalg m.v. finder sted umiddelbart efter valg af kommunalbestyrelsens formand og næstformand (næstformænd). Valgene har virkning for kommunalbestyrelsens funktionsperiode.

Stk. 4. I øvrigt kan kommunalbestyrelsen nedsætte særlige udvalg til varetagelse af bestemte hverv eller til udførelse af forberedende eller rådgivende funktioner for kommunalbestyrelsen, økonomiudvalget eller de stående udvalg. Kommunalbestyrelsen bestemmer de særlige udvalgs sammensætning og fastsætter regler for deres virksomhed.

Stk. 5. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte regler om, i hvilke tilfælde kommunalbestyrelsen skal nedsætte et udvalg til udførelse af forberedende eller rådgivende funktioner for kommunalbestyrelsen, økonomiudvalget eller de stående udvalg i sager vedrørende det tyske mindretal i Sønderjylland, samt om udvalgets sammensætning og virksomhed.

Stk. 6. Medlemmerne af kommunalbestyrelsen er pligtige at modtage valg til udvalg, kommissioner, bestyrelser og lignende samt til at udføre øvrige hverv, som kommunalbestyrelsen måtte tildele dem. Kommunalbestyrelsen kan også, medmindre andet særligt er bestemt, overlade hverv til andre af kommunens beboere, som er villige dertil.

Stk. 7. Kommunalbestyrelsen drager omsorg for indretning af kommunens administration og fastsætter regler om ansættelse og afskedigelse af kommunalt personale.

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=161763>

Danske kommuner og såkalte § 17 stk. 4-utvalg

I den danske kommunestyrelsesloven (LBK nr 186 af 19/02/2014) og tidligere versjoner av denne ligger det inne en lovforankret mulighet for danske kommunestyrer til å opprette særlige utvalg med den hensikten å ivareta bestemte verv eller utføre forberedende eller rådgivende funksjoner for kommunens stående utvalg, kommunestyret² eller økonomiutvalget³. Denne typen særlige utvalg omtales som § 17, stk. 4-utvalg etter den paragrafen som gir kommunestyrene denne hjemmel:

I øvrigt kan kommunalbestyrelsen nedsætte særlige udvalg til varetagelse af bestemte hverv eller til udførelse af forberedende eller rådgivende funktioner for kommunalbestyrelsen, økonomiudvalget eller de stående udvalg. Kommunalbestyrelsen bestemmer de særlige udvalgs sammensætning og fastsætter regler for deres virksomhed (§ 17 stk. 4 i LBK nr 186 af 19/02/2014).

Som det fremgår av paragrafen sitert over, er det i utgangspunktet ikke noen nasjonalt fastsatte rammer og regler for disse utvalgene. Det er nemlig opp til det enkelte

¹ Tidligere versjon av denne lov: LBK nr 885 af 29/08/2012 Historisk (Kommunestyrelsesloven) <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=142754&exp=1>

² «Kommunestyre» brukes her som en oversettelse av det danske ord «kommunalbestyrelse» og viser samtidig også til det som på dansk betegnes som «byråd».

³ Det danske «økonomiudvalg» tilsvarer i praktisk funksjon på mange måter det norske «formannskap» (se Sletnes, Henrichsen, Lundin & Mäkinen 2013:227-229).

kommunestyret å avgjøre § 17, stk. 4-utvalgets funksjonsområde, sammensetning og nærmere bestemmelser for dets virksomhet. Når det gjelder sammensetning sies det ikke noe om hvem som kan sitte i utvalgene, hvilket i praksis innebærer at enhver som kommunestyret «utpeker» kan få plass i et § 17, stk. 4-utvalg. Mer konkret impliserer dette at ikke bare politikere, men også andre som sivile borgere, representanter for næringsliv, organisasjonsliv m.v. kan sitte i disse utvalgene. Det er videre også verdt å merke seg at lovteksten ikke sier noe presist om utvalgenes varighet, ut over at det indirekte fremgår at § 17, stk. 4-utvalg ikke er blant en kommunes permanente (stående) utvalg, men et midlertidig utvalg som ligger under disse (eller kommunestyret eller økonomiutvalget). § 17, stk. 4-utvalg er dermed tidsavgrensede utvalg (Hansen 2013:27).

Utbredelse og generelle erfaringer med § 17, stk. 4-utvalg i Danmark

I en kartlegging⁴ av § 17, stk. 4-utvalg i danske kommuner gjort av forskerne Eva Sørensen og Jacob Torfing (2013) kommer det frem at «[b]egrunnelserne for at anvende § 17, stk. 4-udvalg handler således i høj grad om at styrke det politiske lederskab ved at skabe tværgående, velinformeret og innovative politikker» (2013:42). Dette er interessant i relasjon til denne rapportens overordnede fokus på politisk lederskap. Men samtidig er det også interessant å merke seg, at «[t]il sammenligning får begrunnelser, der handler om at styrke lokaldemokratiet og øge borgerinddragelsen, en noget mindre opbakning fra kommunerne» (2013:42). Det betyr at danske kommuner i større grad knytter § 17, stk. 4-utvalg til politisk lederskap enn til det andre fokusområdet for denne rapporten, lokaldemokrati og borgerdeltagelse. Det siste gjenspeiles i at borgere sammen med private virksomheter er de to aktørgruppene som kommunene i minst grad trekker inn som utvalgsmedlemmer. Av Sørensen og Torfings kartlegging kommer det videre frem at av andre aktører enn kommunestyremedlemmer, er det i nevnte rekkefølge toppbyråkrater, NGO-representanter og ansatte i kommunen som kommunene i største utstrekning involverer i slike § 17, stk. 4-utvalg som medlemmer (2013:43). Når det gjelder utbredelsen av § 17, stk. 4-utvalg viser undersøkelsen at 56 prosent av de 98 danske kommuner har etablert minst et slikt utvalg i løpet av de tre siste årene (dvs. i perioden våren 2010 til våren 2013), hvilket får forskerne til å konkludere at det er «en betydelig interesse for brugen af § 17, stk. 4-udvalg», men samtidig at det ikke er en arbeidsform som «anvendes generelt og systematisk af kommunalbestyrelserne» (2013:42).

Ser man nærmere på de 43 kommunene som i den treårige perioden hadde opprettet minst ett § 17, stk. 4-utvalg, viser undersøkelsen til Sørensen og Torfing at langt det store flertallet av disse mener at utvalget har bidratt positivt til ulike politiske aspekter. Det omfatter

⁴ Kartlegningen ble gjennomført våren 2013 på grunnlag av en webbasert spørreundersøkelse blant alle 98 danske kommuner. Svarprosenten på undersøkelsen er 78, men fordi det ikke kan identifiseres systematisk bortfall kan undersøkelsen antas å være representativ for danske kommuner som helhet (Sørensen & Torfing 2013:42).

aspekter som å rådgi og avstemme holdningene i kommunestyret, utvikle ny politikk, styrke den politiske ledelse og sikre politisk legitimitet, se Tabell 1.

Tabell 1. Andelen av danske kommuner med § 17, stk. 4-utvalg i perioden våren 2010-våren 2013 som mener at § 17, stk. 4-utvalg i meget høy grad, i høy grad eller i noen grad har bidratt positivt til ulike politiske aspekter (N=43)

Politisk aspekt	Prosent
Gi råd og tilbakemelding til kommunestyret	91
Avstemme holdningene i kommunestyret	89
Utvikle ny politikk	72
Styrke den politiske ledelse	72
Sikre politisk legitimitet	67

Kilde: Tabell 2 i Sørensen & Torfing (2013) (oversatt av forfatter)

Utsagnene i Tabell 1 og ikke minst når man tar i betraktning den forholdsvis store andelen av kommunene som sier seg enig i utsagnene, kan gi et inntrykk av at erfaringene med § 17, stk. 4-utvalg er entydig positive. Og det skal ifølge de danske forskere da heller ikke herske tvil om at kommunene har mye godt å si om utvalgenes positive effekter. Med Sørensen og Torfings ord kan disse effektene oppsummeres på følgende måte (Sørensen & Torfing 2013:45):

Erfaringer med disse tidsbegrænsede og tematiske udvalg er forholdsvis gode, idet udvalgene i kraft af deres fleksibilitet, tværgående fokus og brede involvering bidrager til at fremme den politiske afklaringsproces i kommunalbestyrelsen, styrke udøvelsen af politisk ledelse og fremme politikinnovation.

Men når det først er slått fast at utvalgene har positive politiske effekter, hører det også med til historien at de samme typene valg på samme tid er forbundet med noen utfordringer. Dette er utfordringer som har en mer institusjonell karakter, idet de handler om forståelsen av politikerrollen og hvordan denne skal utøves innen rammen av og i samspill med kommunen som politisk institusjon. Sørensen og Torfing peker nemlig på at danske kommuner uttrykker forbehold til omfattende bruk av § 17, stk. 4-utvalg fordi det er usikkert hvordan den enkelte politiker skal agere i et valg med ulike typer aktører samt hvordan arbeidsfordelingen mellom utvalget og kommunestyret skal være. Videre pekes det på at slike valg og deltagelse i disse kan være en tidstyv og en ekstra arbeidsbelastning for lokalpolitikere som kommer i tillegg til en allerede tidskrevende fritidsbeskjeftigelse som lokalpolitikere. Endelig peker forskerne på at borgermestere og faste valgsledere kan oppleve slike valg «som en trussel mod deres personlige politiske ledelsesrum, og derfor har en tendens til at ville begrænse anvendelsen» (Sørensen & Torfing 2013:44-45). Funnene kan tolkes som at forbeholdene skyldes at § 17, stk. 4-utvalg på en måte «utfordrer den traditionelle politikerrolle, hvor politikerne antages at have al magten og al ansvaret» (Sørensen & Torfing 2013:45). Det betyr at samtidig som Sørensen og Torfing finner grunnlag for å konkludere at de danske § 17, stk. 4-utvalgene kan bidra til å styrke det lokalpolitiske

lederskap gjennom samhandling med ulike aktører, så ligger det i de samme utvalgene en kime til usikkerhet som utfordrer den tradisjonelle oppfatning av lokalpolitisk lederskap.

Lovteksten som gir grunnlag for å etablere § 17, stk. 4-utvalg i Danmark er så bred og generell at den gir den enkelte kommunen stort handlingsrom til selv å definere utvalgets fokus så vel som funksjons- og arbeidsmåte. Det betyr at utvalgenes beføyelser, arbeids- og fokusområder samt sammensetning av medlemmer kan variere mye fra utvalg til utvalg. I Skive kommune har man for eksempel opprettet et § 17, stk. 4-utvalg kalt Udvalget for Frivilligt socialt Arbejde med den hensikten å dele ut penger til frivillig, sosial arbeid i kommunen. Det er dette utvalget som lager innstillingen til fordelingen av pengene og som siden avgjøres i Udvalget for Social og Ældre (fast utvalg) (Skive Kommune 2015). I andre kommuner etableres slike utvalg mer eksplisitt med det mål å utvikle ny politikk på et gitt område. Det var tilfellet i Haderslev kommune hvor et § 17, stk 4-udvalg Velfærd og Frivillighed arbeidet med politikkutvikling innen frivillighet og velferd og mer konkret med det formål «at afdække, hvordan byrådet kan medvirke til at skabe gode vilkår for det frivillige arbejde og sætte initiativer i gang, der kan understøtte en positiv udvikling» (Haderslev Kommune 2012:8). Og i Albertslund kommune fikk et § 17, stk. 4-utvalg i 2010 i oppgave å komme med forslag til såkalt borgerinndragelsespolitikk som ble lagt frem for kommunestyret i 2011 (Agger & Sørensen 2011). Mer generelt kommer det i en survey gjennomført av masterstudent Kristina Krüger Hansen (2013) frem at Albertslund Kommune nærmere har som regel å etablere § 17, stk. 4-utvalg når kommunen skal begynne på store oppgaver som for eksempel utvikling og renovering av sentrum, etablering av pleiehjem og andre institusjoner samt altså borgerinndragelsespolitikk (Hansen 2013:28). På denne måten brukes § 17, stk. 4-utvalg som en form for arbeidsutvalg. Samtidig finnes det også eksempler på at denne type midlertidige utvalg brukes til å belyse «interne organisatoriske problemstillinger» i kommunen. Næstved kommune er et eksempel på dette (Hansen 2013:29). Til tross for ulikheter og forskjeller i formål, fokus og arbeidsmåte er det ett sentralt fellestrekk ved (de fleste) § 17, stk. 4-utvalg, nemlig en hensikt om å delaktiggjøre og involvere andre aktører fra lokalområdet enn bare lokalpolitikere. – Å etablere en arena hvor aktører med ulike innfallsvinkler og interesser kan møtes, utveksle ideer og tanker og komme frem til en felles innstilling. Det gjøres dels i utvalgsmøtene, men i flere tilfeller inngår det i utvalgenes oppgave også å avholde ulike former for workshops, events, seminarer m.m. som er rettet mot et bredere publikum der hensikten er å skape dialog (se for eksempel Sørensen & Torfing 2013).

Med dette generelle statusbilde av omfang og erfaringer med bruk av § 17, stk. 4-utvalg i Danmark som et redskap for å styrke det lokalpolitiske lederskap gjennom samspill med ulike aktører og interesser, vender vi i det følgende blikket mot andre mer konkrete eksempler enn dem som allerede er nevnt. Vi tar nemlig turen til Billund kommune i Region Syd-Danmark, Holbæk kommune i Region Sjælland og Silkeborg kommune i Region Midtjylland. De tre kommuners bruk av § 17, stk. 4-utvalg kan bidra til å belyse ulike

aspekter og erfaringer med denne type utvalg. Det handler om å belyse formål, arbeidsmåte og ikke minst hvordan kommunen opplever og har tilnærmet seg de utfordringene som Sørensen og Torfing peker på. De tre casene er ikke ment å være representative for hvordan § 17, stk. 4-utvalg brukes i Danmark, men snarere å illustrere sentrale aspekter ved det å anvende slike utvalg. Som det vil fremgå er utvalgene ganske forskjellige når det gjelder formål, omfang og konteksten for opprettelsen. Etter en beskrivelse av hver case og en redegjørelse for den respektive kommunens erfaringer med bruk av § 17, stk. 4-utvalg, avrunder vi med en oppsummerende drøftelse av sentrale momenter som synes relevante når slike utvalg tas i bruk. – Men først litt om informasjonsgrunnlaget for casebeskrivelsene.

Casebeskrivelsene og redegjørelsen av danske kommunenes erfaringer med § 17, stk. 4-utvalg er basert på informasjon hentet fra kommunenes og utvalgenes egne nettsider. Dette omfatter blant annet også møtereferater, beskrivelse av utvalgenes sammensetning og mandat samt tidsskjemaer. Derutover har det blitt gjennomført telefonintervju med sentrale personer som har vært eller er knyttet til utvalgenes arbeid. På grunn av dette prosjektets begrensninger, har det dessverre ikke vært mulig å gjennomføre samtaler med alle involverte, ei heller alle utvalgsmedlemmer. Fordi denne rapporten primært er rettet mot norske kommuner som innspill og inspirasjon til hva kommunene kan gjøre for å understøtte og styrke politisk lederskap og lokaldemokrati i sammenslåtte kommuner, har det blitt prioritert å intervju personer knyttet til casekommunene samt få frem de danske kommunenes syn på suksesskriterier og utfordringer. Det har derfor vært en prioritet å intervju personer som har godt overblikk og god kunnskap om utvalgets historie, arbeidsform og ikke minst involverte aktørers (ulike) syn på utfordringer og suksesskriterier. Et par uker før telefonintervjuet, tok forfatteren telefonisk kontakt med aktuelle kommuner og personer og et par dager før selve intervjuet fikk intervjupersonene oversendt en e-post med en nærmere beskrivelse av prosjektet, dets fokus og de momenter som var ønskelig å ta opp i intervjuet (se vedlegg til denne rapporten). I etterkant av intervjuene fikk de intervjuede personer anledning til sitatsjekk og i tillegg fått oversendt tekstutdrag og den endelige rapporten i sin helhet. Personer som har vært informanter og blitt intervjuet i forbindelse med de tre caseundersøkelsene er listet opp i Tabell 2.

Tabell 2. Informanter i forbindelse med caseundersøkelser i Billund kommune, Silkeborg kommune og Holbæk kommune.

Billund kommune	
Malene Brandt Winther	Udviklingskonsulent
Kenneth Storbak	Kommunestyrerepresentant for Venstre, utvalgsformand
Johan Andersen	Formand for Landdistriktsrådet
Silkeborg kommune¹	
Jette Pedersen	Nærdemokratikoordinator
Holbæk kommune	
Thomas de Richelieu	Chef for Strategi og Utvikling,

¹ På grunn av personlige forhold, ble det ikke mulig å gjennomføre et planlagt telefonintervju med Hanne Ahrens, Direktør og Sekretær for Børne- og Ungeudvalget og Nærdemokratiudvalget i Silkeborg kommune, om hvilke erfaringer kommunen har gjort seg.

I tillegg til informasjonsmateriale utarbeidet av de tre kommunene og personer som på en eller annen måte har vært direkte knyttet til det studerte § 17, stk.4-utvalg i de respektive kommunene, er casebeskrivelsene også basert på sekundærlitteratur i form av forskningsrapporter, medieoppslag o.lign. Casebeskrivelsene ble likeså sendt til kommunene som har gitt tilbakemelding om eventuelle faktafeil og mangler.

Billund kommune – Landdistriktsudvalget

Billund kommune ligger i Region Syd-Danmark og har per første kvartal 2015 26.336 innbyggere (Danmark Statistik 2015b). Dagens kommunegrenser ble etablert i forbindelse med strukturreformen i 2007 hvor den nye Billund kommune ble et resultat av sammenslåing av gamle Billund kommune, Grindsted kommune og deler av Give kommune (Danmark Statistik 2015a).

Billund kommune betegnes av Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter som en “Landdistriktkommune” bestående av flere mindre landsbyer og lokalsamfunn representert ved hvert sitt lokalråd og et felles landdistriktråd som består av ett medlem fra hvert lokalråd (Billund Landdistriktråd 2014a, Winther 2015a). Billund Kommune har mer konkret fem landsbyer med egne skoler og i tillegg tre lokalområder, som betegner seg selv som lokalsamfunn. De fem landsbyer og tre lokalsamfunn har dannet åtte lokalråd. I begynnelsen av 2014 besluttet kommunen å bryte med den tradisjonelle arbeidsformen for utvikling og revidering av landdistriktspolitikken i kommunen, og i stedet legge arbeidet til et midlertidig § 17, stk. 4-utvalg (Billund kommune 2014a). Utvalget ble døpt *Landdistriktsudvalget*. Utvalget er dermed et eksempel på at § 17, stk.4-utvalg brukes som en tidsavgrenset og fokusert arbeidsgruppe med et veldefinert formål, nemlig politikktutforming på et gitt område. Det kan i den forbindelse nevnes at Landdistriktsudvalget i Billund kommune vil bli fulgt opp av et nytt § 17, stk. 4-utvalg som i stedet for landdistriktspolitikk vil fokusere på kultur og fritidsområdet (Billund kommune 2014a).

Landdistriktspolitikken i Billund er et politikkområde som skal fokusere på utvikling av Billund kommune som helhet så vel som lokalområdene innen kommunegrensene spesielt. Utvalgets medlemmer ble ikke navngitt av byrådet i forbindelse med beslutningen om å etablere dette, men det er i kommissoriet (mandatet) for utvalget lagt noen føringer på hvem medlemmene kan være (Billund kommune 2014a:3). Konkret foreslås det at utvalget skal bestå av sju medlemmer der «3 medlemmer indstilles af og blandt byrådets medlemmer, 3 udpeges af Landdistriktrådet og 1 af Billund Erhvervsfremmes bestyrelse» (Billund kommune 2014a:3). I tillegg legges det fra byrådet sin side opp til at utvalget kan involvere andre aktører i sitt arbeid når det vurderes som hensiktsmessig. Resultatet ble at utvalget består av sju menn som ble utpekt i samsvar med det nevnte forslag. Leder (formann) for utvalget ble byrådspolitikeren fra Venstre, Kenneth Storbak (Billund kommune 2014b). Utvalgets mandat består av tre deloppgaver i form av følgende leveranser (Billund kommune 2014a:2):

Udvalget skal sikre en bredt forankret debat omkring utviklingen i landdistrikterne og samspillet mellom landdistrikter og centerbyer.

Udvalget skal udarbejde forslag til ny landdistriktspolitikk, baseret på en bredt forankret inddragelse af lokalområderne.

Udvalget skal udarbejde forslag til samarbejdsform for det fremtidige samarbejde mellom landdistrikterne og Billund kommune.

Hvordan oppgavene skulle utføres i praksis var det i noen grad opp til utvalget selv å avgjøre, men noen føringer var det lagt fra Billund kommune sin side. I budsjettet for utvalget var det nemlig lagt inn mulighet for å «gjennomføre aktiviteter, som seminarer, borgermøder, studierejser eller lignede» (Billund kommune 2014a:3)⁵. Landdistriksudvalget utformet selv sin tids- og prosessplan, og det var innen kommissoriets rammer opp til utvalget selv å avgjøre type og antall møter (Winther 2015b; se også bilag til Billund kommune 2014b). Det dreier seg dels om vanlige utvalgsmøter i tillegg til interne og eksterne workshops. Utvalgsmøter og interne workshops var ment som arbeidsmøter for utvalgets medlemmer og andre deltagere som utvalget måtte finne relevante å invitere, mens de eksterne workshops var ment som utadrettede aktiviteter «hvor befolkningen bliver præsenteret for resultatet af udvalgets samlede arbejde, har mulighed for at komme med input» (Bilag til Billund kommune 2014b). I alt ble det fra Økonomiudvalgets sin side lagt opp til at det skulle avholdes ti utvalgsmøter, tre interne workshops og tre eksterne workshops samt et oppfølgende borgermøte i levetiden til dette Landdistriksudvalg (Bilag til Billund kommune 2014b, Billund kommune 2014i). Landdistriksudvalgets arbeid ble avsluttet ved at forslag til ny landdistriktspolitikk ble sendt ut på høring og at byrådet i Billund kommune på den bakgrunn vedtok en ny landdistriktspolitikk. Representantene fra utvalget var med da høringsutkastet ble presentert på et borgermøte, og de bidrog til å besvare borgernes spørsmål. Videre var det Landdistriksudvalget som behandlet de skriftlige høringsuttalelsene. Hensikten med dette var at arbeidet med høringsuttalelsene skulle gjøres i lys av den nye viten som utvalget hadde opparbeidet seg (Winther 2015b). Utvalgets levetid var alt i alt litt under et år, fra det ble konstituert i juni 2014 til dets forslag ble sendt ut på høring 13. april 2015 og den politiske behandlingen i mai-juni 2015.

I det praktiske arbeidet fulgte Landdistriksudvalget stort sett den tids- og prosessplan som ble utarbeidet før og revidert etter første utvalgsmøte, men med noen enkelte unntak (Billund kommune 2014i). For eksempel ble det arrangert litt flere interne workshops og avholdt studietur for utvalgets medlemmer til en annen kommune (Skive) for å høre om denne kommunen utviklingsarbeid. Studieturen innebar besøk hos to lokalråd og samtale med borgermesteren, landdistriksudvalgslederen (dvs. politisk utvalg) og utviklingssjefen i kommunen (Winther 2015a, se også bilag til Billund kommune 2014d). I tillegg ble det også

⁵ I tillegg kan det nevnes at administrative sekretærfunksjoner ble ivarettatt av Billund kommune.

lagt opp til at utvalgsmedlemmene skulle besøke lokalområdene i Billund kommune (se Billund kommune 2014e). Det endte med at utvalgslederen og utviklingskonsulenten i Billund kommune besøkte fem lokalsamfunn som inviterte til rundvisning og dialog (Winther 2015a).

På utvalgsmøtene og de interne workshopene ble det lagt frem informasjon og forskningsbasert kunnskap om ulike temaer som så ble drøftet og diskutert i utvalget. I den forbindelse spilte Utviklingskonsulenten⁶ en sentral rolle som formidler av relevant vitenskapelig informasjon gjennom innledende presentasjoner av ulike temaer. Eksempler på temaer som ble tatt opp var: familieliv; «iværksætteri», næring & småskalaturisme; iværksætteri, kultur & fritid; status på landdistriktsutviklingen; innsatser for landdistriktsutvikling; samarbeidsformer; landdistriktspuljen. Noen av de samme temaene ble fulgt opp på workshopene, det gjaldt blant annet «frivillighet» og «samarbeidsformer» som var temaer på den første eksterne workshopen som ikke var rettet mot alle kommunens borgere, men bare inviterte representanter for lokalrådene og særlig engasjerte borgere invitert av lokalrådene (Billund kommune 2014c og 2014g). På workshopen var det satt av tid til en invitert innleder, presentasjoner ved lokalrådene, gruppearbeid så vel som sosialt samvær over en bit mat (se bilag til Billund kommune 2014c). – Det kan her bemerkes at «samarbeidsformer» viser til hvordan kommunen ved byrådet og forvaltningen kan samarbeide med lokale interessenter og aktører representert ved lokalrådene (Billund kommune 2015b), og at kommunen nettopp gjennom dialog med disse interessenter og aktører ønsker en dialog og deres innspill til fremtidige samarbeidsformer.

I tidsplanen for Landdistriktsudvalget var det videre lagt opp til en stor ekstern workshop som fikk navnet «borgerinddragelsesworkshop» og som hadde fokus på «'Det gode live' i landdistriktene» (Billund kommune 2014f, 2015a, § 17 stk. 4 Landdistriktsudvalg 2015c). På denne workshoppen som ble avholdt i januar 2015 ble deltagerne (borgere, medlemmer av Landdistriktsudvalget og administrativt ansatte i kommunen) delt inn i grupper, 11 voksengrupper og to barnegrupper, der de skulle komme med innspill og synspunkter på 6 konkrete spørsmål gjennom det som kalles en «hatteprosess» (§ 17 stk. 4 Landdistriktsudvalg 2015c, Winther 2015a). Barnas bidrag til å belyse hva det gode liv ble gjort ved hjelp av legoklosser (Winther 2015a). I oppsummeringen fra workshoppen blir det understreket at «[d]eltagerne var ikke repræsentative for befolkningen i lokalsamfundene. Deres forslag og eksempler inspirerer Landdistriktsudvalgets arbejde, men deres svar kan ikke opfattes som en meningsmåling» (§ 17 stk. 4 Landdistriktsudvalg 2015c:2). I tillegg ble det i januar 2015 også gjennomført annen type borgerinvolvering med fokus på: 1) Unges mobilitet, og 2) Barnefamiliers bosetting i landdistriktene.⁷ Denne borgerinvolveringen

⁶ Utviklingskonsulenten har forskningsbakgrunn og har våren 2015 disputert for en doktorgrad hvor fokus blant annet var på § 17, stk.4-utvalg i danske kommuner.

⁷ Opprinnelig var det lagt til ytterligere to borgerinvolveringsprosesser med fokus på hhv. «Iværksætteri og mindre næring i landdistrikter» og «Kultur- og fritidsliv i landdistriktene» (Billund kommune 2014f).

skjedde dels via workshops (Billund kommune 2015a) og dels ble det i tillegg til fysiske møter, også gjennomført to «mini-undersøkelser» som ble summert opp i to interne arbeidsdokumenter (Winther 2015a, §17 stk. 4 Landdistriktsudvalg 2015a og 2015b). Dette er undersøkelser som fokuserte på unges mobilitet og barnefamiliers bosetning og som blant annet ble gjennomført ved hjelp av kvalitative intervju og dagboksnoteringer. Resultatene fra undersøkelsene ble på samme måte som erfaringene fra de borgerrettede workshops samlet i interne arbeidsdokumenter og brukt som grunnlag for drøftelse i utvalget og input til Landdistriktsudvalget arbeid med å formulere forslag til ny landdistriktspolitikk og samarbeidsformer.

På disse workshopene rettet mot kommunens borgere ble alle borgere i Billund invitert til å delta. Resultatene og erfaringene fra workshopene ble deretter drøftet i utvalget som input til det videre arbeid med å formulere ny landdistriktspolitikk (Billund kommune 2015c). Den siste eksterne workshopen som egentlig var planlagt å bli avholdt etter at byrådet hadde vedtatt den nye landdistriktspolitikk som et såkalt oppfølgende borgermøte (se bilag til Billund kommune 2014b) ble allikevel ikke avholdt. I stedet ble det som tidligere nevnt avholdt et borgermøte der høringsutkastet til ny landdistriktspolitikk ble presentert og borgerne fikk anledning til å stille spørsmål (Winther 2015b). Begrunnelsen for denne endring er ifølge Utviklingskonsulenten at det er bedre å ta imot innspill når det er rom for endringer, enn når prosessen først er lukket (Winther 2015b).

Videre kan det nevnes at den utadrettete kommunikasjon og informasjon om Landdistriktsutvalgets arbeid er blitt gjort via og integrert på Billunds nettside⁸ (Billund kommune 2014h). På nettsiden finnes det informasjon om utvalgets mandat, kontaktinformasjon til medlemmene og dagsordener samt referater med bilag fra utvalgsmøtene.

Billund – Refleksjoner og erfaringer om suksesskriterier, utfordringer og tilskuddet til politisk lederskap

I Billund er det en utbredt enighet blant involverte aktører – fra administrasjonen, til politikere og representanten fra Landdistriktsrådet – om at prosessen rundt § 17, stk.4-Landdistriktsudvalget har vært en suksess og fungert bra. Tiden har vært brukt bra, det har vært mange aktiviteter og møter på relativt kort tid, hvilket ifølge utviklingskonsulenten er helt nødvendig for å mobilisere og engasjere. På det formelle planet har tingene fungert. – Samtidig har kombinasjonen av og samspillet mellom formell og uformell kommunikasjon bidratt til å understøtte både politikikutvikling i kommunen og hensikten om å få frem gode ideer og dialog med borgere og lokale interessenter.

Utvalgsformannen fra partiet Venstre, Kenneth Storbak, understreker at denne type utvalg gir en unik mulighet til å involvere berørte aktører så vel som fageksperter i prosessen frem

⁸ Se <http://billund.dk/politik/landdistrikter/landdistriktsudvalg/> (lesedato: 07.05.2015).

mot ny politikk, hvilket han betrakter som en nøkkel for å lykkes. For kommunen handler det om å finnes fellesløsninger som har oppbakking i befolkningen og hos dem som blir berørt og på den måten lettere kan bli implementert uten stor motstand. Men dette innebærer ifølge Storbank allikevel ikke at alle bare sier seg enige. For det er nettopp gjennom dialog og § 17, stk. 4-utvalg som arena at meninger kan brytes og berørte aktører, fagekspertise og lokalpolitikere kan utfordrer hverandre. En slik prosess krever mot fra kommunens side, ifølge utvalgsformannen. Kommunen og lokalpolitikerne må nødvendigvis innse og tro på at det er mulig å komme frem til gode fellesløsninger i interaksjon med befolkningen, og ikke bare ty til lokalpolitikernes tradisjonelle arbeidsmåte – å bare hvile på egen dømmekraft. Samtidig understreker Storbank også at en viktig forutsetning for en slik prosess er gjensidig tillit. Det gjelder både internt i utvalget medlemmene imellom, i forholdet mellom byrådet og utvalget, samt i forholdet mellom lokalområdene og kommunen.

Storbank erfarte at det i starten var en viss mistillit mellom lokalpolitikere og de andre utvalgsmedlemmene, men at det overraskende raskt ble skapt et tillitsforhold. Han mener at dette i stor grad skyldes de personlige egenskapene til medlemmene, og han er av den oppfatning at det er viktig å tenke på at de som skal sitte i et slikt utvalg nødvendigvis må ha en åpen tilnærming og være innstilt på å samarbeide på tvers av interesser. Dette er også noe som Landdistriktsrådets medlem i utvalget, Johan Andersen, trekker frem som et sentralt aspekt ved det å lykkes. Som representant for borgere og alt det som er bygget opp gjennom frivillig og lokalområdenes innsats, kan det ifølge Johan Andersen, være litt skummelt å engasjere seg i mer formelt og kommunalt basert arbeid fordi det med denne formaliteten også følger med et ansvar. – Og spørsmålet er jo hvor mye ansvar man kan og bør legge på borgerne og de frivillige, sier Andersen. Det handler om å forstå rollene til henholdsvis lokalpolitikere og utvalgsmedlemmer fra sivil sektor, og hvem som faktisk skal ta de endelige prioriteringene. Dette handler også om forventninger. Mer konkret trekker Andersen frem at det i utvalgsarbeidet var en liten tendens til at det på administrativt nivå i kommunen var en forventning om at utvalget kunne brukes til å komme med uttalelser om hvordan ulike saker skulle prioriteres. Men det var på administrativt toppnivå. Blant politikerne var det ikke slike forventninger. Lokalpolitikerne var innforstått med at utvalgets mandat var å komme med anbefalinger og ikke en formell innstilling. Andersen mener det er helt sentralt å holde fast ved denne rollefordeling; at det er politikerne som gjør prioriteringer, for ellers vil representantene fra det sivile samfunn få tillagt et ansvar som de på ingen måte har mulighet for å følge opp. En annen side ved dette er frykten for å bli «embedsmannsinfisert», miste sin frihet som frivillig ildsjel gjennom å bli brukt av kommunen og bli satt i bås. Andersen trekker dette frem som generelle bekymringer og ikke noe han selv har erfart i sitt virke i Landdistriktsudvalget i Billund. For som han understreker flere ganger i samtalen med forfatteren, er det hans oppfatning at § 17 stk. 4-Landdistriktsudvalget som prosess har vært riktig fin. Det har vært en konstruktiv samarbeidstone, og resultatet i form av en rekke anbefalinger er han godt fornøyd med. Andersen går så langt som å si at etablering av Landdistriktsudvalget som et § 17, stk 4-

utvalg og kommunens beslutning om å utarbeide ny landdistriktspolitikk på grunnlag av anbefalinger fra en slikt bredt sammensatt utvalg, er «kronen på verket» i lokalområdenes arbeid for å skape et tettere samarbeid med kommunen.

Fra administrativt nivå understreker utviklingskonsulenten at arbeidsformen i § 17 stk 4-utvalg er annerledes enn det som er vanlig i tradisjonell lokalpolitikk, og at utvalgsmedlemmene må være innstilt på å følge en annen arbeidslogikk. Utvalget arbeider ikke så hierarkisk, men snarere nettverksmessig hvor alle ideer kan luftes, drøftes og debatteres *før* det kommer en konklusjon i form av et forslag. Også i møtet med borgerne settes det andre krav til politikerne enn det som gjøres i den tradisjonelle politikken. Utviklingskonsulenten i Billund kommenterer utvalgsrepresentantenes deltagelse i workshopene på denne måten:

Den måde politikerne deltager på i workshops er utrolig vigtig. Det er min erfaring, at vi får mest viden, hvis de virker imødekommende og spørgende samtidig med, at de holder deres personlige meninger tilbage. Det giver borgerne rum til at komme med deres meninger, og det giver en god atmosfære, fordi borgerne føler, at politikerne virkelig lytter. Samtidig er det min erfaring, at politikerne får rigtigt meget ny viden med tilbage, når de lytter frem for, at de fokuserer på diskussioner og deres egne positioner. Vi har fået rigtigt mange positive tilbagemeldinger fra politikerne, der har deltaget i workshops og fået ny viden (Winther 2015b).

I den tradisjonelle lokalpolitikken har politikerne i motsetning til dette et synspunkt som de argumenterer for, og alle innspill betraktes dermed som konkrete forslag til løsning. Det at det er ulik arbeidslogikk og at § 17, stk-utvalg innebærer noe annet enn tradisjonelt utvalgsarbeid, kan ses i sammenheng med det som Andersen er inne på i forbindelse med rollefordeling samt det som Storbank fremhever som styrken ved utvalgsformen, nemlig at det legges opp til dialog og samarbeid i en prosess. Styrken er med andre ord også en utfordring fordi arbeidsformen bryter med den tradisjonelle arbeidsformen og den tradisjonelle måten å tenke rollefordeling i lokalpolitikken. Utviklingskonsulenten, Winther (2015b), supplerer dette med å understreke at «[p]olitikerne tænker politisk strategisk, lokale bidrager med lokaltforankrede erfaringer og embedsmændene bidrager med konkret viden. På den måde mister politikerne ikke "magt", men de udøver magten på en anden måde gennem en anden arbejdsform.»

Når det gjelder sammensetning av Landdistriktsudvalget i Billund var hensynet til utvalgets demokratiske legitimitet et tema, og et hovedargument for at borgerrepresentantene skulle utgå fra lokalrådene som er folkevalgte organer. I den forbindelse oppsto det internt i Landdistriktsudvalget en mindre irritasjon, fordi det ene medlem utpekt av Billund Erhvervsfremmes bestyrelse ikke hadde denne demokratiske legitimitet, og det derfor ble stilt spørsmålstegn ved hans representative karakter. Når det gjelder forholdet mellom

kommunen og lokalområdene gikk dette forholdsvis godt, men det var i begynnelsen litt uro fordi et mindre, men ressurssterkt område i kommune opplevde og ga sterkt uttrykk for at de ikke ble tatt hensyn til da utvalget ble sammensatt. En måte som dette ble håndtert på, ifølge Storbank, var at utvalget var ekstra oppmerksom på å få innspill og inndra interesser fra dette området i de ulike aktivitetene og prosessen frem mot formulering av forslag til ny landdistriktspolitikk. Landdistriktsrådets representant er enig i at det var litt «surmuleri»⁹, men at utvalget i det store og hele både formelt og i prosessen klarte å balansere hensynet til de ulike lokalområdene. Men ikke bare lokalområdenes interesser, også byens interesser var representert i utvalget ved at den ene politiker var fra Billund by. For selv om utvalget skulle fokusere på landdistriktspolitikk, er det ifølge utviklingskonsulenten helt nødvendig at utvalget har legitimitet i hele kommunen og at landdistriktspolitikk også utvikles under hensynstaken til byområdene. Derfor er det ifølge utviklingskonsulenten viktig at utvalgssammensetningen tar høyde for det.

Videre når det gjelder forholdet mellom Landdistriktsudvalget og byrådet er det ifølge utviklingskonsulenten viktig at det er tydelige linjer. Utfordringen er her særlig knyttet til maktforholdet og hvor mye den politiske ledelse ved borgermesteren skal ha å si for og i utvalget. I Billund hadde borgermesteren formelt ikke noen rett til å delta på utvalgsmøtene, men som medlem av samme parti som to av medlemmene og som medlem av Økonomiudvalget, hadde borgermesteren allikevel tilgang til både informasjon og innflytelse. – Og de mulighetene brukte han. Når det er sagt, er denne bruk av uformelle kanaler ikke bare negativt ifølge informantene. For den uformelle kontakten mellom Landdistriktsudvalget og det politiske og administrative nivået i kommunen var også en forutsetning for at prosessen gikk forholdsvis smertefritt. Gjennom uformelle kanaler og kontakter ble ideer luftet og terrenget for mulige løsninger ble sondert. Utvalgslederen så det nærmest som sin hovedoppgave å dirigere de mange ideer i riktig retning, og underveis både sondere terrenget i det politiske og administrative miljøet så vel som i de ulike lokalsamfunnene. – Dette for å sikre at det endelige forslag til landdistriktspolitikk først ville bli vedtatt på politisk nivå i byrådet og siden faktisk vil kunne bli implementert i praksis. Med andre ord, de uformelle kanalene er viktige for å sikre smidige arbeidsprosesser og legitimitet samt for å sikre formell oppslutning i siste ende.

Kenneth Storbank uttrykker altså stor tillit til at gode politiske løsninger kan skapes gjennom involvering av berørte aktører og fagekspertise, hvilket kommer tydelig frem i referatet av hans velkomsttale på første utvalgsmøte (Billund kommune 2014b):

⁹ Utviklingskonsulenten i Billund kommune utdyper dette på følgende måte: “Det kan her være viktig, at de pågældende lokalsamfund kontaktede udvalgsformanden og projektlederen, inviterede dem til møde og søgte på den måde uformel indflydelse på udvalgets arbejde. Det blev imidlertid forhindret, idet udvalgsformanden gjorde klart, at de skulle tale gennem deres repræsentanter i Landdistriktsudvalget. Samtidig arrangerede vi møder med alle lokalsamfund, så de kunne invitere til rundvisning og på den måde få den samme direkte indflydelse. Havde vi ikke gjort det, kunne der være fare for, at det pågældende lokalsamfund havde delegitimeret Landdistriktsrådets rolle” (Winther 2015b).

De ressurser og frivillige kræfter der findes i landdistrikterne er en vigtig del af løsningen på de udfordringer vi står med nu og i fremtiden. Fokusområderne skal bl.a. være, at vi skal samle kommunen, vi skal tænke nyt og vi skal blive bedre til at implementerer vores ideer. Det er kun gennem en positiv og involverende proces at borgerne kan føle sig som en aktiv del af politikken. Vi skal sikre og aktivt søge baglandets involvering.

Videre gir Storbæk uttrykk for at «det er naivt at tro, at lokalpolitikere kan finne alle løsninger, bare fordi de har lang politisk erfaring» (Storbæk 2015a). Dette er åpenbart en oppfatning som representanten for sivil sektor, Landdistriktsrådets leder, deler for han håper og tror i likhet med utvalgets leder at denne modellen for politikutvikling også vil bli brukt neste gang landdistriktspolitikken skal revideres i kommunen.

Holbæk kommune – Demokratiekseperimentariet

Holbæk kommune ligger i Region Sjælland og har per første kvartal 2015 69.353 innbyggere (Danmark Statistik 2015b). Dagens kommunegrenser er et resultat av kommunesammenslåing i forbindelse med strukturreformen i 2007, der gamle Holbæk kommune gikk sammen med Jernløse kommune, Svinnige kommune, Tornved kommune og Tølløse kommune til en ny storkommune, Holbæk kommune (Danmark Statistik 2015a).

Holbæk kommune består av en større by, Holbæk, og en rekke mindre byer og landsbyer i den nordvestlige delen av Sjælland med omtrent like langt til Sjællands port (Odden) til Jylland som til hovedstaden København. Kommunen er delt inn i 17 lokalområder med hver sitt lokalfora i tillegg til at det i Holbæk by er et lokalfora under oppstart (Holbæk kommune 2015a). Disse lokalfora kan sammenlignes med og har i det store og hele samme funksjon som de tidligere beskrevne lokalrådene i Silkeborg og Billund kommune (se også Holbæk kommune 2015a, Sørensen & Knudsen 2012:104ff).

I forbindelse med forarbeidet til Strukturreformen, ble det i Holbæk jobbet med å fremme og understøtte borgernes deltagelse i lokaldemokratiet gjennom det som ble kalt "Dialogmodellen" (Holbæk kommune 2014a). Denne modellen innebar dialogmøter mellom politiske dialogutvalg og lokalfora flere ganger i året. Det var fem politiske dialogutvalg bestående av byrådsmedlemmer, og de 17 lokalforaene besto av borgere fra det gitte lokalområdet (se Sørensen & Knudsen 2012:104ff). I kjølvannet av en ny politisk avtale i 2013, «Holbæk i fællesskab» (Holbæk kommune 2013a), ble det vedtatt å gå bort fra denne «Dialogmodellen»¹⁰, men ta med erfaringene og erstatte modellen med «Demokratiekseperimentariet» (Holbæk kommune 2014a:1). Og det er nettopp Demokratiekseperimentariet som er vårt fokus videre.

¹⁰ Muligheten for lokalforaene til å kalle inn byrådspolitikerne til dialog opprettholdes (Holbæk kommune 2014a:4).

Demokratieksperimentariet er et prosjekt som ønsker å besvare spørsmålet om hvordan lokalpolitikken og kommunen mer generelt kan involvere andre aktører enn politikere i politikktutforming. Spørsmålet impliserer både en hensikt om faktisk å styrke det lokale demokratiet og en hensikt på å lære hvordan dette gjøres på best mulig måte. Med kommunens egne ord i kommissoriet for prosjektet er formålet (Holbæk kommune 2014a:2):

at utforske og afprøve forskellige metoder til dialog, samarbejde og lokaldemokrati og derigennem skabe et solidt grundlag for byrådets beslutninger om nye modeller for fremtidens demokrati i Holbæk Kommune.

Som det ses av formålsbeskrivelsen er motivet bak prosjektet å styrke og gi legitimitet til byrådets beslutninger gjennom involvering av ulike aktører i policyprosessen hvilket kan ses som et uttrykk for å ville styrke det politiske lederskapet i kommunen. I kommissoriet for Demokratieksperimentariet er det listet opp som en rekke aktører (interessenter) som prosjektet skal involvere. Listen inkluderer alt fra borgere, lokalfora, foreninger, virksomheter, råd til kommunens ledere og ansatte. Samtidig understrekes det at prosjektet også bør involvere aktører som ikke tradisjonelt er så lokalpolitisk aktive:

involveringen skal tænkes bredt så flere og nye grupper af aktører kommer på banen – også nogle af de grupper som sjældent deltager i traditionelle borgermøder i aftentimer f.eks. børnefamilier, unge, erhvervsdrivende og borgere med anden etnisk baggrund end dansk (Holbæk kommune 2014a:4).

Prosjektet handler allikevel ikke bare om å skape arena for interaksjon mellom lokalpolitikere (byråd) og borgerne, men også om å øke bevisstheten om verdien av borgerinndragelse i kommunens administrasjon: «Samtidig skal Demokratieksperimentariet inspirere til og understøtte Holbæk Kommunes administration i at indtænke, udvikle og dele gode erfaringer med dialog og samarbejde i planlægning og udførelse af kommunens opgaver og aktiviteter» (Holbæk kommune 2014a:2).

Prosjektet vil på grunn av sitt fokus og mandat som nevnt involvere en lang rekke aktører gjennom ulike aktiviteter m.m., men prosjektet som sådan er styrt og forankret i et prosjektutvalg organisert som et § 17, stk. 4-utvalg under byrådet. Av kommissoriet fremgår det at lederen for utvalget skal være en byrådspolitiker og at medlemmene ellers er byrådsmedlemmer og «eventuelt eksterne aktører» (Holbæk kommune 2014a:4). Faktum er at utvalget etter det ble etablert i begynnelsen av 2014 består av sju byrådsmedlemmer, seks menn og en kvinne, og ingen eksterne aktører (Holbæk kommune 2014b). Det er lagt opp til at prosjektutvalget har månedlige møter, det vil si rundt 11 møter i hvert av de to prosjektårene. Videre legges det i kommissoriet opp til at byrådet skal holdes orientert om prosjektets aktiviteter og at det skal involveres i prosjektets arbeid minimum to ganger i året gjennom for eksempel byrådets temamøter (Holbæk 2014a:4). Det er byrådet som har

beslutningsmyndighet etter innstilling fra utvalget som dermed «bare» har en rådgivende funksjon med hensyn til forslag til aktiviteter som skal igangsettes.

Funksjonstiden til utvalget er to år (2014-2015), hvilket innebærer at dette i praksis er et tidsavgrenset utvalg.

Ikke bare er funksjonstiden til utvalget avgrenset, også dets oppgaver er definert og avgrenset i kommissoriet, selv om de konkrete aktivitetene ikke er det. En konkret oppgave som Demokratiekperimentariatet skal munne ut i er en avsluttende rapport som samler opp erfaringer og gir råd og «anbefalinger til byrådet vedrørende fremtidens dialog, samarbejde og lokaldemokrati» (Holbæk kommune 2014a:2). Rapporten er ment i hovedsak å fokusere på og komme med innspill til følgende fire elementer (Holbæk kommune 2014a:2):

- *At byrådspolitikerne styrkes i deres rolle som kommunens politiske ledere gjennom øget viden om borgeres og virksomheders holdninger og bevæggrunde, oplevelser, ønsker og behov.*
- *At mange borgere og virksomheder er involveret i byrådets politiske overvejelser, og at borgene oplever, at dialogen med kommunen er meningsfuld.*
- *At administrationen styrkes i evnen til at indgå i dialogbaseret samarbejde så både konkrete beslutninger og fremtidens velfærdsopgaver udvikles i et samarbejde mellem borgere, byråd og administration.*
- *At Holbæk Kommune har rollen som hjælper og samarbejdspartner for engagerede medborgere og andre aktører, som ønsker at realisere gode ideer og initiativer*

De fire punktene over som er hentet fra kommissoriet tydeliggjør at prosjektet handler om involvering, dialog og samarbeid, samtidig som det i første punkt også signaliseres at dette er verktøyer som skal bidra til å styrke kommunens politiske lederskap. Det kan nevnes at erfaringer og anbefalinger ikke bare skal samles opp i en rapport, men også løpende bli formidlet til politikere og offentligheten mer allment. Dette gjøres blant annet på prosjektets nettside (Holbæk kommune 2015), hvor det også oppfordres til å komme med innspill via e-post eller kommunens Facebookside. Generelt er Internett – prosjektets nettsider på www.holbaek.dk og YouTube – sentralt i den måte prosjektet kommuniserer og formidler på. Møtereferater, aktivitetsreferater, aktivitetskalender, nyhetsbrev, bakgrunnsinformasjon m.m. er tilgjengelig online for allmenheten så vel som berørte interessenter og aktører.

Utover at prosjektet ledes av et prosjektutvalg, er det også knyttet et administrativ støtteapparat til prosjektet i den forstand at prosjektet kan trekke inn ansatte fra kommunens ulike avdelinger og stabsfunksjoner når det er relevant. Videre har prosjektet en administrativ styringsgruppe som «ligger under» prosjektutvalget. Styringsgruppens primære funksjon er å «sikre sammenheng med kommunens øvrige utviklingsaktiviteter»

(Holbæk 2014a:4), hvilket dermed innebærer både interne koordinering og kommunikasjonsoppgaver. Styringsgruppen ledes av direktøren for stabsfunksjonen *Strategi & Analyse*. Økonomisk er det byrådet som (løpende) bevilger støtte til prosjektet på grunnlag av prosjektutvalgets innstilling (aktivitetsbasert støtte).

Når det gjelder konkrete aktiviteter, eller «eksperimenter» som de også omtales som flere steder, inngikk det i prosjektutvalgets oppgave å komme med innspill og selv konkretisere forslag til aktiviteter innen rammene til Demokratieksperimentariet og under tre ulike innsatsområder: 1) Dialog om politisk retning 2) Utvikling av den kommunale oppgaveløsningen 3) Understøttelse av det lokale initiativ (Holbæk kommune 2014a, Holbæk kommune 2014c). Dette er aktiviteter som Demokratieksperimentariet som prosjekt selv står ansvarlig for eventuelt i samarbeid med andre deltagende aktører, eller som en annen aktør har hovedansvar for og hvor Demokratieksperimentariet gjennom en representant fra prosjektgruppen deltar. «Annen aktør» kan være en avdeling i kommuneadministrasjonen eller stabsfunksjon, et kommunalt råd, kommunens lokalforumkonsulenter eller Holbæk teater. Antall planlagte og til nå gjennomførte aktiviteter er veldig stort. Av aktivitetsoversikten (Holbæk kommune 2014c) fremgår det i alt er planlagt 34 aktiviteter der Demokratieksperimentariet som prosjekt og det politiske prosjektutvalg som ansvarlig eller deltager er involvert. I samme aktivitetsoversikt er aktivitetene også nærmere beskrevet med hensyn til innhold, formål, tidsramme, ansvarlig aktør og status. Likeså brukes prosjektets nyhetsbrev til å redegjøre for igangsatte og planlagte aktiviteter (se nyhetsbrevene som er tilgjengelig online (Holbæk kommune 2015c)). Det er dessverre for omfattende her å gå i detaljer på alle aktiviteter som er planlagt i relasjon til Demokratieksperimentariet, men vi skal trekke frem noen eksempler.

Tabell 3 gir en rekke eksempler på hvilke aktivitetstyper som prosjektutvalget for Demokratieksperimentariet har tatt initiativ til. Som det ses handler dette om aktiviteter som dels benytter ulike metoder for involvering og samarbeid og som dels er rettet mot ulike målgrupper i kommunen. Dette skyldes at prosjektet ikke bare har fokus på å levere «i nå'et», men også at være en læringsprosess som gir erfaring og innspill til hvordan dialog, samarbeid og «samskapelse» kan organiseres i fremtidig.

Tabell 3. Aktiviteter i regi av Demokratieksperimentariet som er i gang eller avsluttet.

Aktivitet	Beskrivelse
CityLAB	Interkommunal konferanse hvor lokalpolitikere, ungdom og aktører i kommuneadministrasjon drøfter og får innspill til hvordan unge kan involveres mer i byutvikling. Har også inkludert en studiestudie for politikere
Chill out-sted	Ungdommen i Holbæk skal involveres i å definere, velge og etablere et sted for unge i byen (resultat av CityLAB)
Demokrati på menyen	35 borgere spiste middag med lokale politikere med det formål «at debattere lokaldemokrati og medborgerskap i Holbæk Kommune og utvikle ideer til om hvad og hvordan byråd og borgere skal være i dialog» (Holbæk kommune 2014c:2).
Nye dialogformer med lokalfora	Gjennom flere workshops og eksperimentelle dialogopplegg skal det samles inn erfaringer om hvordan dialog og samarbeid mellom lokalfora og kommunen best kan organiseres
Omstillingsgrupper	Etablering av fire omstillingsgrupper bestående av lokalpolitikere og representanter for borgere, private virksomheter, foreninger, kommunens administrasjon o.lign. Omstillingsgruppens mandat var i fellesskap å drøfte «fremtidens utfordringer, prioritering af pengene og udvikling af den kommunale opgaveløsning» (Holbæk kommune 2014c:6).
Folkemøte på Bornholm 2014 og 2015	Planlegge og delta på det store folkemøtet på Bornholm, 2014 og 2015
Borgerbudsjettering	Møte hvor borgere kan presentere ulike prosjekter og de fremmøtte borgere får deretter anledning til å avgjøre ved hjelp av avstemning hvilket prosjekter som skal få støtte
Ny barneinstitusjon i Jyderup	Inndra lokale aktører i planlegging av den nye institusjon for å belyse fordeler og ulemper, gi dem innflytelse på ute- og innearealer
Dialog og samarbeid med eksisterende råd og nemnd*	Utvikle nye måter å få i stand dialog mellom kommunen og kommunens faste råd og nemnder
God dialog – debattkafe på Holbæk teater	Gratis engasjement der borgere kan høre og debattere med lokale politikere i teaterets lokale. Avholdes en gang hver måned
Book en politiker	Det er mulig for borgere og foreninger e.lign. å booke en lokalpolitiker til å delta på et møte. Gjøres via kommunens nettside
Evalueringer	Samtlige aktiviteter innebærer en evaluering der fokus er på aktiviteten som metode for å styrke dialog og samarbeid mellom lokale aktører og politikere i kommunen.

Kilde: Demokratieksperimentariets nyhetsbrev (2014a, 2014b, 2014c) og prosjektets aktivitetsoversikt (Holbæk kommune 2014c). *Denne aktiviteten er midlertidig avlyst ifølge sjefen for Strategi & Udvikling (de Richelieu 2015a).

Gitt at Demokratieksperimentariet er et prosjekt som varer ut 2015, er Tabell 3 ikke fullstendig, men tabellen gir allikevel et bilde av den måten som prosjektet er tenkt konkretisert gjennom ulike eksperimenter som grunnlag for erfaringsinnhentning og læring. Dette er eksperimenter som involverer aktiviteter som berører «det formelle systemnivå» i form av rutiner og organisering så vel som «det uformelle institusjonelle nivå» i den forstand at noen aktiviteter handler om å endre kulturen for involvering og dialog. – For kommunens vedkommende virker det som om at en hensikt er å bevisstgjøre alle aktører om verdien av åpenhet og imøtekommenhet innen felleskapets rammer.

Holbæk – Refleksjoner og erfaringer om suksesskriterier, utfordringer og tilskuddet til politisk lederskap

I Holbæk kommune var det administrasjonen som tok initiativ til Demokratieksperimentariet og opprettelsen av det midlertidige § 17, stk.4-prosjektutvalg bestående av lokalpolitikere. Initiativet innebar et oppgjør med den etablerte måten Holbæk kommune arbeidet med borgerkontakt gjennom «dialogmodellen» idet hensikten med prosjektet var å utprøve og finne nye former for borgerinndragelse og samskapelse

politikere og borgere imellom samt i større grad involvere et bredere spektrum av borgerne enn det dialogmodellen gjorde. Under dette lå det også en hensikt om å samle kommunen på tvers av geografien og tidligere kommunegrenser og dermed underbygge lokaldemokratiet for kommunen som helhet. Kommunens sjef for Strategi & Udvikling, Thomas de Richelieu (2015a), er tydelig på at geografi – også åtte år etter strukturreformen – hele tiden er et tema i kommunen, men at det på noen områder kan ses tegn på at den geografiske dimensjonen har mindre betydning til fordel for et fokus på kommunen som en enhet. I denne prosessen har det handlet om også å styrke lokalområdene og legge til rette for lokale krefter, ildsjeler og identitet som motsvar til storkommunen. Med andre ord har det vært hensikten å styrke lokalområdene slik at de opplever at de kan få innflytelse og bli hørt i og av storkommunen. I dag er utfordringen faktisk størst i byområdet, her er det fortsatt behov for å styrke og skape lokal identitet, sier de Richelieu (2015a). Videre understreker de Richelieu at en årsak til dette, er at det i prosessen siden strukturreformen har vært et hovedfokus på lokalområdene på bekostning av byområdet i kommunen.

Ikke alle, hverken lokalpolitikere eller lokalforaer i kommunen, var fornøyde med initiativet Demokratieksperimentet og flere uttrykte en skepsis til å erstatte en etablert arbeidsform med noe nytt. Dels er det noen som faktisk liker den gamle dialogmodellen hvor det er et fast opplegg for «fysiske» møter to ganger i året, og dels er det nok noen som var skeptiske fordi «de vidste, hvad de hadde, men ikke hvad de ville få» Thomas de Richelieu (2015a). Denne skepsisen og motstanden har satt sine spor og ifølge sjefen for Strategi & Udvikling, Thomas de Richelieu (2015a), har administrasjonen brukt en del ressurser på å argumentere for endringene og prosjektets eksistensberettigelse. Blant annet har kommunens administrasjon reist rundt til de ulike lokalforaene i kommunen og gjennom dialog forklart hensikten bak Demokratieksperimentet. Det nye i forhold til den gamle dialogmodellen, og kanskje det som virker litt skremmende for noen, ifølge de Richelieu (2015a), er at borgerne og foreningene m.m. må gjøre en aktiv innsats for å få kommunen og dens politikere i tale, f.eks. gjennom «booke en lokalpolitiker»-tilbudet. En ekstra utfordring i forbindelse med prosjektets forankring og legitimitet, har vært knyttet til sammensetningen av prosjektutvalget. Det var litt av et puslespill, for sammensetningen skulle dels ta hensyn til at flere prosjektutvalg skulle etableres og besettes med medlemmer samtidig, og dels ta hensyn til et ønske om partipolitisk bredde i sammensetningen. Resultatet ble god partipolitisk bredde, men også at prosjektsutvalgets medlemmer ikke er blant de mest markante byrådspolitikere. Ifølge de Richelieu (2015a) har dette bevirket at medlemmene har hatt særlige utfordringer med å forankre og skape legitimitet til prosjektet hos den del av byrådet som var skeptisk. – Og dermed har utvalgssammensetningen også har konsekvenser for hvor aktivt prosjektutvalget kunne bidra til å styrke det politiske lederskapet i kommunen. Byrådet har nemlig ikke bare vært velvillig innstilt.

Prosjektutvalgets medlemmer kom fra den «nye generasjon» av lokalpolitikere som ifølge de Richelieu er mer innstilt på å lytte, å tenke nytt i den måten politikk utvikles og bruke

alternative verktøyer for borgerinndragelse. På den ene siden er det de Richelieus oppfatning at prosjektet var helt avhengig av denne nye politikertypen for å iverksette dets mandat, samtidig hadde prosjektutvalgets medlemmenes karakter av å være mindre markante lokalpolitikere noen utfordrende konsekvenser for maktforholdet mellom prosjektutvalget og byrådet. Prosjektutvalget har ikke vært et prestisjeutvalg, som de Richelieu (2015a) uttrykker det. Et maktforhold som videre reflekterer forholdet mellom den nye og gamle politikertypen. de Richelieu (2015a) understreker at dette er en konflikt som ikke bare er relatert til den midlertidige utvalgsformen § 17, stk. 4, men snarere en konflikt som er blitt tydeligere i kjølvannet av strukturreformen med større kommuner og mer profesjonell administrasjon. Denne rollekonflikten handler ifølge de Richelieu blant annet om at lokalpolitikerne må finne ut hvordan de vil arbeide; vil de prioritere en prosjekt- og dialogorientert arbeidsform eller vil de fastholde den tradisjonelle arbeidsformen med faste politiske utvalg og en mer hierarkisk struktur? Ifølge de Richelieu er det nok noen politikere som er skeptiske til den prosjektorienterte arbeidsformen, fordi de er bekymret for at de tydelige (parti-)politiske standpunkter forsvinner eller i hvert fall blir utfordret i de åpne prosessene. de Richelieu er allikevel ikke i tvil om at den prosjektorienterte arbeidsformen, som § 17, stk.4-utvalgsordningen åpner for, gir en fleksibilitet som det politiske lederskapet kan tjene på. Samtidig erfarer kommunen også at denne fleksibiliteten innebærer en stor ekstrabelastning på administrativt nivå fordi arbeidsformen fordrer mye koordinering, så vel som på politisk nivå fordi den fleksible arbeidsformen innebærer en del prosesser som løper parallelt med mange andre prosesser og prosjekter i kommunen der lokalpolitikerne deltar (de Richelieu 2015a).

Samtidig er det de Richelieus oppfatning at denne arbeidsformen og de mange måtene å inndra borgerne på gjennom diverse aktiviteter i regi av Demokratrieksperimentariet ikke bare er en ekstrabelastning. Dette fordi inndragelsen av borgere også fungerer som en måte å imøtekomme saker som ellers ville bli klager. På denne måten innebærer borgerinndragelsen på et tidlig stadium en arbeidsavlastning på lengere sikt. I spørsmålet om hvor godt verktøy borgerinndragelse er for å styrke det politiske lederskapet, har det i Holbæk vært en debatt om *hvor mye* administrasjonen bør fylle; hvor aktiv skal administrasjonen være i dialogen mellom borgere og lokalpolitikere? Spørsmålet er etter de Richelieus oppfatning aktualisert av det faktum at storkommunen er langt mer profesjonalisert på administrativt nivå og strategisk orientert enn kommunene var før strukturreformen, og som følge av dette at lokalpolitikernes rolle og relative kapasitet også er endret.

At § 17, stk. 4-prosjektutvalget for Demokratrieksperimentariet kun inkluderte byrådspolitikere som medlemmer var bevisst og grunnet på hensynet til at det politiske nivå i kommunen hadde et ønske om å ha kontroll med kjerneoppgavene i Demokratrieksperimentariet som prosjekt (de Richelieu 2015a). Utvalget fremstår på denne måten som et eget politisk rom, men mer uformelt og løst i formen enn det som

kjennetegner den tradisjonelle lokalpolitiske arbeidsformen. de Richelieus refleksjoner rundt dette går også på rollefordelingen mellom politikere og borgere. Hans klare inntrykk er, på grunnlag av tidligere erfaringer med hva som fungerer, at borgerne ikke ønsker mer formell involvering og at det skaper usikkerhet for borgerne dersom de tillegges et formelt ansvar gjennom beslutningstaking. Det er etter hans mening derfor bedre at borgerne involveres på det uformelle planet gjennom konkrete aktiviteter og på den måten kan komme med innspill og synspunkter. Det «ufarliggjør» deres deltagelse og gir en tydelig rollefordeling mellom dem og politikerne. For politikerne sin del bidrar dette også til at det blir enklere å forstå og håndtere sin rolle som beslutningstakere og -ansvarlige for den videre innstilling til byrådet, ifølge de Richelieu.

Silkeborg kommune – Nærdemokratiudvalget

Silkeborg kommune ligger i Region Midtjylland og har per andre kvartal 2015 90.241 innbyggere (Danmark Statistik 2015b). Dagens kommunegrenser ble etablert i forbindelse med strukturreformen i 2007, hvor Gjern kommune, Them kommune, Kjellerup kommune og gamle Silkeborg kommune ble slått sammen til en ny storkommune, Silkeborg kommune (Danmark Statistik 2015a).

Silkeborg kommune kan betraktes som konsentrert rundt en større by (Silkeborg) med et oppland bestående av flere mindre byer og landsbyer. Lokalsamfunnenes interesser formidles og forvaltes av en rekke lokalråd som er de organer Silkeborg kommune primært forholder seg til, når det handler om lokaldemokratisk dialog innad i kommunen. Totalt er det 26 lokalråd i kommunen, og det er nettopp disse som er grunnpilarene i kommunens arbeid med nærdemokrati (Ahrens 2015a). Arbeidet med nærdemokrati ble intensivert i forkant av Strukturreformen og den etterfølgende kommunesammenslåing som resulterte i etablering av ny Silkeborg kommune. Konkret ble det i januar 2006 vedtatt av det såkalte Sammenlægningsudvalg å etablere et § 17, stk. 4-utvalg for nærdemokrati - Nærdemokratiudvalget (Silkeborg kommune 2006). Nærdemokratiutvalgets funksjonstid følger valgperioden, og utvalget er således blitt videreført to ganger, 2010 og 2014, siden det ble etablert i 2006. Nærdemokratiudvalget er dermed inne i sin tredje periode som forløper til 31. desember 2017 (Silkeborg kommune 2014c). I de siste to periodene er utvalget blitt etablert som et § 17, stk. 4-utvalg under Økonomi- og Erhvervsudvalget (Silkeborg kommune 2010a, 2014a, 2014c). Selv om Nærdemokratiudvalget formelt sett er et tidsavgrenset og midlertidig utvalg, så fungerer det i praksis som et fast (stående) utvalg i kommunen (Sørensen & Knudsen 2012:15).

Av de tre forretningsordener for Nærdemokratiudvalget¹¹ (Silkeborg kommune 2006, 2010a og 2014a) fremgår det at det er skjedd noen endringer i den formelle sammensetningen av

¹¹ Det kan nevnes at Nærdemokratiutvalget og dets arbeid flere ganger er blitt evaluert internt så vel som av eksterne aktører inklusiv nordiske forskere (se blant annet Silkeborg kommune 2009a; Center for Borgerdialog 2010; Hansen, Klausen & Winsvold 2013, Jensen 2014).

medlemmer. Det nåværende utvalg på sju personer består av fem byrådsmedlemmer og to personer utpekt av byrådet etter innstilling fra lokalrådene (totalt to kvinner og fem menn), mens det i de to tidligere periodene totalt var fem medlemmer med bakgrunn fra lokalrådene og såkalte interesse- og brukerdemokratiske organer i kommunen. I dag er det dermed et flertall av lokalpolitikere i Nærdemokratiudvalget. Utvalgets leder er og har i alle tre perioder vært en av medlemmene valgt blant byrådsmedlemmene. Ut over medlemmene deltar den tilknyttede kommunale direktøren på utvalgsmøtene som sekretær, kommunens borgermester har deltagelsesrett (men ikke stemmerett), og «hvis behov deltager relevante medarbeidere som sakkyndige i behandlingen af sager» i tillegg til at «[u]dvalget kan invitere andre personer til at overvære møderne med henblik på en sags oplysning» (Silkeborg kommune 2014a).

Nærdemokratiudvalgets mandat, slik det er beskrevet i forretningsordenen, har ikke endret seg mye over tid. For det nåværende utvalg er formål og oppgaver beskrevet på denne måten (Silkeborg kommune 2014a:1):

Udvalgets formål er at arbejde for, at nærdemokrati er en naturlig del af arbejdet i Silkeborg Kommune.

Det indebærer, at det er udvalgets opgave at:

- sikre, at nærdemokrati er en naturlig og integreret del af det politiske og administrative arbejde i Silkeborg Kommune*
- virke som bindeled mellem de politiske udvalg om nærdemokratiske emner*
- koordinere, udvikle og evaluere konkrete nærdemokratiske aktiviteter*
- understøtte lokalrådenes arbejde ved at sikre "Politik og strategi for samarbejde mellem lokalrådene og Silkeborg Kommune" implementeret*
- administrere det i budgettet afsatte beløb til Nærdemokrati*

Som det fremgår av sitatet er Nærdemokratiudvalget å betrakte som det sentrale omdreiningspunkt for kommunens arbeid med og implementering av nærdemokratiske strukturer i Silkeborg kommune. - Og det gjøres med utgangspunkt i dialog med lokalrådene. I Silkeborg kommunes politiske strategidokument «Politik og strategi for samarbejde mellem lokalrådene og Silkeborg Kommune»¹² (Silkeborg kommune 2014d) er forholdet mellom Nærdemokratiudvalget, lokalrådene og kommunen som politisk og administrativt organ nærmere beskrevet og forankret. Når det gjelder lokalrådene¹³ er dette lokalt forankrede borgervalgte organer som er geografisk avgrenset, og som er ment å kunne representere sitt områdes generelle interesser overfor kommunen. Videre anbefales det i strategidokumentet at det enkelte lokalråd utformer en lokal utviklingsstrategi og at kommunens lokalpolitikere og administrasjon informeres om innholdet i denne (Silkeborg kommune 2014d). Her spiller den såkalte nærdemokratikoordinator en viktig rolle som formidler. For i tillegg til

¹² Dette politiske strategidokument erstattet den tidligere "Samarbejdsaftale mellem lokalråd og Silkeborg kommune" (Silkeborg kommune 2013a).

¹³ For mer generell beskrivelse av hva lokalråd er, vises det til Sørensen & Knudsen (2012).

utvalgets medlemmer, er det også knyttet en nærdemokratikoordinator til utvalget. Denne er ansatt i kommunen og varetar ulike administrative oppgaver i forbindelse med nærdemokrati generelt og lokalrådenes arbeid spesielt i Silkeborg kommune. I det politiske strategidokument for nærdemokrati i Silkeborg er koordinatorens rolle og oppgaver beskrevet. Det fremgår at koordinatorens hovedoppgave er av administrativ, konsulterende og informasjonsformidlende art, idet vedkommende både skal betjene lokalrådene så vel som Nærdemokratiutvalget. Utover at lokalrådene har tilgang til denne type bistand, har lokalrådene også mulighet for å opprette en hjemmeside via kommunen samtidig som lokalrådene mottar et årlig driftstilskudd fra Nærdemokratiutvalget.

Nærdemokratiutvalgets medlemmer møtes 11 ganger i året, og avholder derutover en årlig nærdemokratikonferanse for byrådsmedlemmer og lokalrådene med et gitt tema. Temaene på de avholdte konferansene har vært: «Levende lokalsamfunn» (2014), «Lokalområdet utvikling og indre liv» (2013), «Utvikling og dynamikk i lokalsamfunnet» (2012) og «Aktiv medborger i lokalsamfunnet» (2011), «Aktivt samspill i det lokale demokrati» (2010), «Utvikling i lokalsamfundet og samarbejde mellem lokalråd og LAG Silkeborg» (2009) (Silkeborg kommune 2014b, Silkeborg kommune 2010b, LAG Silkeborg 2009). Oppleggene på konferansene har vært at det etter en rekke forberedte innledninger og presentasjoner er blitt åpnet for drøftelse, debatt og dialog deltagerne imellom, samtidig som det også har blitt lagt til rette for networking og sosialt samvær ved lunsjbordet eller lignende. De innspillene og synspunktene som kommer frem på konferansene har siden vært gjenstand for drøftelse på etterfølgende møte(r) i Nærdemokratiutvalget. Slik som Nærdemokratiutvalget er organisert, er det lagt opp til at utvalget har kontakt med borgerne *gjennom* lokalrådene og andre lokale organisasjoner, og ikke direkte kontakt med befolkningen som helhet. Dette kommer blant annet frem i kommunens politiske strategidokument hvor det anføres at lokalrådene er talerør (Silkeborg kommune 2014d:4):

Lokalrådene varetager områdets generelle interesser og har dialog med Silkeborg Kommune. Lokalrådene er områdets talerør og forventes derved også at give informationer fra fx Silkeborg Kommune videre til borgerne i lokalområdet. Det kan ske via borgermøder, informationstavler, digitale medier eller lignende.

I Silkeborg kommune er det medlemmene av Nærdemokratiutvalget som har fått delegert myndighet til å fastsette utvalgets forretningsorden, hvilket innebærer at også ikke-lokalpolitikere får innflytelse på utvalgets arbeidsgrunnlag (Silkeborg kommune 2014c). Utvalgsmøtene er formelt sett ikke offentlige, men det presiseres at åpenhet er et sentralt element og kommer blant annet frem ved at møtereferater og annen informasjon om Nærdemokratiutvalget og dets aktiviteter legges ut på utvalgets nettside «Lokalråd og Nærdemokrati» (Silkeborg kommune 2014d:8). Kommunikasjonen mellom Nærdemokratiutvalget og lokalrådene fremstår som nevnt sentralt i utvalgets

demokratioppgave. I den forbindelse utsendes det flere ganger i året nyhetsbrev og informasjon om Nærdemokratiets beslutninger til lokalrådene som også er tilgjengelig online (se Silkeborg kommune 2015a, 2014d), og Nærdemokratiudvalget kan invitere lokalråd til møte i tillegg til den årlige konferansen.

Nærdemokratiutvalget har initiert og implementert en rekke tiltak som er ment å støtte opp om lokaldemokratiet og med den hensikten å sikre «at nærdemokrati er en naturlig og integrert del af det politiske og administrative arbejde i Silkeborg Kommune» (Silkeborg kommune 2014d:3). På den oppsummerende måte kan blant annet følgende tiltak nevnes:

- Borgerinndragelse er blitt et obligatorisk punkt under alle dagsordenpunkter i Silkeborg kommune
- Lokalrådene informeres løpende om nærdemokratisk relevante saker og beslutninger i Silkeborg kommune – dette er formalisert.
- Formalisering av dialog mellom lokalråd og Silkeborg kommune gjennom f.eks. en årlig konferanse, høringer, lokale utviklingsstrategier, rådsmøter m.m.
- Økonomiske midler stilles til rådighet for lokalrådenes arbeid.
- En fulltidsansatt nærdemokratikoordinator bistår både lokalråd, kommunen og Nærdemokratiudvalget.
- Utarbeidelse og implementering av politisk strategidokument for nærdemokrati i Silkeborg kommune
- Etablering av Ungdomsplatformen – et prosjekt rettet mot unge i Silkeborg som synliggjøres via en egen Facebookside (se videre)

Ovenstående punkter er eksempler på initiativer og tiltak som Nærdemokratiudvalget har gjort for å øke bevisstheten og gjøre nærdemokrati til et fokus i Silkeborg kommune. Når det gjelder det siste punktet om Ungdomsplatformen, er det verdt å nevne spesielt. Facebooksiden ble lansert høsten 2013 og prosjektet er organisert direkte under Nærdemokratiudvalget der ledelse ivaretas av kommunens ungdomskoleleder. Prosjektet Ungdomsplatformen er nærmere beskrevet på sin Facebookprofil som en plattform for alle unge i Silkeborg kommune der målet er «hele tiden at arbejde for mere og bedre indflydelse for unge i Silkeborg Kommune» (Ungdomsplatformen Silkeborg 2015a). Prosjektet handler om å gjøre noe for og med ungdommene i kommunene og gi dem et rom hvor de kan bli synlige. Mer konkret arbeider prosjektet for «at finde, udvikle og igangsætte projekter, events og tiltag hvor både afsendere og modtagere er unge» (Ungdomsplatformen Silkeborg 2015a). Fra Nærdemokratiudvalgets nettside på kommunens hjemmeside er det en lenk til Ungdomsplatformens Facebookside, hvorfra all informasjon og alle aktiviteter formidles. Av tidslinjen på Facebooksiden fremgår det at det er stor variasjon i type prosjekter og tiltak som Ungdomsplatformen står bak, støtter eller formidler. Det handler om alt fra konserter, festivaler, fritidsmuligheter for kommunens unge, søknadsfrister for kurs og utdanning, deltagelse i frivillige organisasjoner, kampanje for mobilisering av unge velgere m.m. Og i

tillegg brukes plattformen til å informere om de unges mulighet for å påvirke og ta initiativ til å gjøre noe for de unge i Silkeborg kommune ved å ta kontakt med Ungdomsplatformen. Oppfordringen lyder blant annet (Ungdomsplatformen Silkeborg 2015a):

Er du ung og har du lyst til at lave events i Silkeborg, for unge? så endelig skriv, vi vil gerne hjælpe dig med planlægning og søgning af penge til det du gerne vil lave. Det kan være alt, lige fra koncerter, fodbold turning, skater konkurrence, eller det helt op til dig (Facebookinnlegg datert 8.april 2014).

Av beskrivelsen av Nærdemokratiudvalget og dets arbeid og prosjekter ses det at den utadrettede så vel som den innadrettede informasjonen og kommunikasjonen stort sett gjøres offentlig tilgjengelig via nettet. Det gjelder både informasjon om den formelle organiseringen samt utvalgets mandat, møtereferater, kontaktinformasjon m.m.¹⁴

Avsluttende drøftelse

I Danmark åpner lovgivningen for at kommunene kan etablere midlertidige § 17, stk. 4-utvalg som kan bistå kommunestyret, økonomiutvalget eller et av de stående utvalg i sitt arbeid. Lovgivningen avgrenser ikke disse § 17, stk. 4-utvalg til kun å bestå av politikere utgått fra kommunestyret, men gir en anledning til å inkludere ikke-politikere i utvalgsarbeidet. Lovgivningen gir videre ikke noen føringer på hvordan utvalgenes arbeid skal organiseres internt, så vel som i forhold til kommunens andre utvalg. Det er dermed opp til den aktuelle kommunen selv å avgjøre dette. I noen tilfeller kan en kommune velge å gi detaljerte føringer for utvalgets arbeid og i andre tilfeller kan kommunen la det være opp til utvalget selv å avgjøre dets arbeidsform. Videre kan utvalget gis (begrenset) beslutningsmyndighet i bestemte typer saker, men som oftest vil et slikt § 17, stk.4-utvalg bare ha myndighet til å komme med forslag eventuelt en innstilling som behandles i et av kommunens andre utvalg. Med andre ord har de danske kommunene med lovgivningen i hånden et redskap i form av en utvalgstype, som de kan bruke nesten som de ønsker og med det formål de selv definerer. Casebeskrivelsene fra Billund, Holbæk og Silkeborg illustrerer litt av mangfoldet i tilnærmingsmåten og bruken av § 17, stk. 4-utvalg i danske kommuner. I Billund brukes utvalget som et tidsavgrenset og fokusert arbeidsutvalg i utviklingen av ny landdistriktpolitikk; i Holbæk er utvalgets arbeid også tidsavgrenset, men her er fokus ikke på konkret politikkutforming men på læring og prosess for borgerinvolvering i lokalpolitikken generelt; i Silkeborg er utvalget i praksis blitt et fast utvalg som har til oppgave å sikre nærdemokratiets tilstedeværelse i lokalpolitikken gjennom dialog med lokalrådene.

¹⁴ På grunn av personlige forhold, ble det ikke mulig å gjennomføre et planlagt telefonintervju med Hanne Ahrens, Direktør og Sekretær for Børne- og Ungeudvalget og Nærdemokratiudvalget i Silkeborg kommune, om hvilke erfaringer kommunen har gjort seg. Det innebærer dessverre at det ikke har vært grunnlag å skrive et avsnitt om refleksjoner og erfaringer om suksesskriterier, utfordringer og tilskuddet til politisk lederskap i lys av prosjektet i Silkeborg. Avsnittet om Nærdemokratiudvalget i Silkeborg kommune er kontrollert av Nærdemokratiordinator Jette Pedersen. Det er forfatterens vurdering at casebeskrivelsen er interessant i seg selv og er derfor medtatt i denne rapporten.

Det fremheves i alle i de casene at utvalgene er et *fleksibelt* redskap for det politiske lederskap, og det er nettopp i fleksibilitetens karakter at utvalgstypen kan sies å bidra til lederskapets legitimitet. Med dette menes at ved at utvalget kan organisere sitt arbeid på en mer eller mindre utradisjonell lokalpolitisk måte i form av kreative tilnærminger, involvering av ikke-politikere som barn, voksne, interesseorganisasjoner m.fl. og på ikke-tradisjonelle politiske areaer, kan utvalget sies å bidra med noe nytt som supplerer den tradisjonelle måten å tenke lokalpolitikk på. Det i seg selv er viktig for politisk lederskap i tillegg til det mer substansielt politiske bidrag utvalgene også kan bidra med.

Bakgrunnen for de tre casene er på mange måter ulik, men et fellestrekk er en hensikt om å håndtere ulike interesser som følge av geografiske skillelinjer internt i kommunen. Dette er skillelinjer som alltid har eksistert, men som ble utvidet og mer tydelige i kjølvannet av implementering av Strukturreformen i 2007. – Dagens tre kommuner er alle resultat av kommunesammenslåing. Samtidig er det interessant å notere seg at det å håndtere geografisk betingede interesser i disse tre kommunene ikke er ensbetydende med å harmonisere interessene og forsøke å fjerne skillelinjene. Tvert imot forekommer det som en eksplisitt hensikt å styrke de enkelte lokalområdene, la dem komme til orde og inndra dem i kommunens politikkutformingsprosesser nettopp fordi de har ulike interesser. Satt på spissen kan man si at det åpenbart handler mindre om assimilering enn om å erkjenne og integrere lokalområdene på deres premisser i fellesskapet. Man vil ikke skape en identitet, men heller understøtte de ulike lokale identitetene og skape rom for alle i storkommunen. – Det setter den norske debatten om at lokale identiteter er en hindring for kommunesammenslåing i et spesielt lys. I stedet for å ha som ambisjon å skape én lokal identitet, skaper man rom for de mange.

Den fleksibiliteten som ligger i disse utvalgene, både med hensyn til arbeidsform, tidshorisont og ikke minst sammensetning av medlemmer er uten tvil en styrke og noe av det som forklarer «suksessoppskriften», men fleksibiliteten skaper også en rekke dilemmaer. I de forutgående casebeskrivelsene og avsnittene om suksesskriterier og utfordringer er det blitt pekt på noen av disse dilemmaene. Her i den avsluttende drøftelse vil vi konsentrere oss om følgende to dilemmaer knyttet til henholdsvis medlemssammensetningen og forholdet til den tradisjonelle måten å tenke og drive lokalpolitikk på.

I Billund valgte man å inkludere ikke-politikere i § 17, stk. 4-utvalget, mens man i Holbæk var meget bevisste om at det kun skulle sitte politikere utgått fra kommunestyret i utvalget. Argumentet i Holbæk for dette litt konservative valg var at dette er den mest ryddige måten å gjøre det på og at det handler om *politisk kontroll* med kjerneoppgavene i kommunen. Politisk kontroll er et argument for sammensetningen og dermed også et argument mot å ta med ikke-politikere i utvalget. Ikke-politikere og borgerne mer allment skulle ikke dras inn i det formelle utvalgsarbeid, men gjennom mer uformelle og uforpliktende aktiviteter som utvalget tok initiativ til. Så kan man jo spørre i lys av Billunds erfaringer om ikke-politikere i §

17, stk. 4 Landdistriktsutvalget er et hinder for politisk kontroll. Svaret er ikke så opplagt. Det fremheves i Billund at utvalgslederens evne til å dirigere utvalgets arbeid på en politisk spiselig måte og de uformelle kanalene mellom utvalget og kommunens administrative og politiske organer, var avgjørende for en god prosess og et resultat som også var politisk akseptabelt i Billund. At uformelle kanaler og personlige lederegenskaper trekkes frem som sentralt for at sikre god arbeidsflyt og en opplevelse av politisk kontroll er tankevekkende, men ikke desto mindre en realitet som ofte vil være tilfellet i kommunepolitikken hvor personlige bekjenskaper over lang tid titt gjør seg gjeldende. Nettopp utvalgsmedlemmenes personlige egenskaper og syn på hvordan politikk kan utvikles, fremheves som suksesskriterier for denne typen utvalg. I både Billund og Holbæk understrekes det at medlemmene må være innstilt på å fravike den tradisjonelle måten å tenke politikk på. De må være åpne for ideer, drøfte dem uavhengig av sitt umiddelbare standpunkt og være villige til å bruke alternative verktøyer i prosessen frem mot ny politikk. Det handler ifølge informanten i Holbæk om den nye generasjon av lokalpolitikere som er mer prosjektorientert enn utvalgsorientert. I dette ligger også en kime til konflikt med den mer tradisjonelle og etablerte måten å drive kommunepolitikk på. Utfordringen synes å være at få de to tilnærmingene til politikikutvikling, den nye versus den gamle, til å fremstå som supplerende fremfor konkurrerende og på den måten fremstille dem som likeverdige, men forskjellige tilnærminger. Dette handler også om å balansere maktforholdet mellom to arbeidsmåter og de aktørene som er involvert.

Sammensetningen av utvalgets medlemmer handler på den andre siden ikke bare om å avstemme denne i lys av kommunens behov og ønsker, men også om hva som kan kreves og forventes av medlemmene. Dette er særlig aktuelt i det tilfellet at et § 17, stk. 4-utvalg inkluderer ikke-politikere som medlemmer. I Billund er lederen for Landdistriktsrådet tydelig på at den brede sammensetningen av utvalget er som kronen på verket for mange års kamp for å bli mer involvert i kommunens landdistriktsarbeid. Men samtidig trekker han også frem at det i en slik formell involvering, er noen utfordringer som bunner i spørsmålet om hvor mye ansvar frivillige aktører kan tillegges. I hvilken grad skal ikke-politikere ta politiske prioriteringer og beslutninger? Her er det viktig å gjøre seg sine overveielser, og aller helst ha en tydelig rollefordeling. De frivillige kan bidra med input, men det er lokalpolitikerne som må prioritere og i siste ende stå til ansvar for resultatet av beslutningen. Hvor grensen i praksis går mellom det å komme med input og det å prioritere, kan nok være vanskelig å avgjøre på generelt grunnlag. Men det er uten tvil nødvendig å ha gjort seg opp en mening om dette. Dels fordi det handler om det enkelte medlems integritet, men også fordi det handler om hvem som kan stilles til ansvar på et demokratisk grunnlag. Formelt sett er det bare de folkevalgte lokalpolitikere som kan stilles til demokratisk ansvar gjennom regelmessige valg der velgerne sier sitt.

Til tross for de dilemmaene og utfordringer samt administrative kostnader som er forbundet med bruken av § 17, stk.4 - utvalg, synes det åpenbart også å være mange gevinster. I likhet

med danske forskeres konklusjoner som beskrevet i innledningen, synes det også i de tre casene som her er beskrevet å være en opplevelse av at § 17, stk. 4-utvalg har sin berettigelse når det handler om å tenke kreativt, nytt og inndra borgerne i politikkutformingsprosesser. Hvordan det i praksis skal gjøres, må avstemmes i forhold til formål, tidsperspektivet og ikke minst i lys av hvilke aktører som involveres på det formelle så vel som på det mer uformelle planet.

Litteratur

§ 17 stk. 4 Landdistriktsudvalg (2015c). *"Det gode liv" i landdistrikterne*. Sammenfatning fra workshopen den 21.01.2015. Internt arbeidsdokument.

§17 stk. 4 Landdistriktsudvalg (2015a). *Børnefamiliers bosætning i landsbyer og landdistrikterne*. Mini-undersøgelse bestilt af § 17 stk. 4 Landdistriktsudvalg. Internt arbeidsdokument.

§17 stk. 4 Landdistriktsudvalg (2015b). *Det gode ungdomsliv og mobilitet i landdistrikterne*. Mini-undersøgelse bestilt af § 17 stk. 4 Landdistriktsudvalg. Internt arbeidsdokument.

Agger, Annika & Eva Sørensen (2011). "Borgerinddragelse som middel til offentlig innovation", *Danske Kommuner* nr. 2011.

Ahrens, Hanne (2015a). Direktør i Silkeborg kommune og sekretær for Børne- og Ungeudvalget og Nærdemokratiudvalget. Telefonsamtale med forfatter 06.05.2015

Billund kommune (2014a). *Notat. Etablering af § 17 stk. 4 udvalg med fokus på udvikling af landdistrikterne*. Datert 06.03.2014. Online: <http://billund.dk/media/117597/Notat-landdistriker.pdf> (lesedato: 05.05.2015)

Billund kommune (2014b). *Referat af møde i Landdistriktsudvalget. Onsdag d. 13. august 2014*. Datert 22.08.2014. Tilgjengelig online: <http://billund.instant.cohaesio.net/Landdistriktsudvalget.aspx?udvalg=Landdistriktsudvalget> (lesedato: 05.05.2015)

Billund kommune (2014c). *Referat Landdistriktsudvalget. 30.oktober 2014*. Tilgjengelig online: <http://billund.instant.cohaesio.net/Landdistriktsudvalget/30-10-2014%20Referat%20af%20Dagsorden.aspx> (lesedato: 06.05.2015)

Billund kommune (2014d). *Referat Landdistriktsudvalget. 04.november 2014*. Tilgjengelig online: <http://billund.instant.cohaesio.net/Landdistriktsudvalget/04-11-2014%20Referat%20af%20Dagsorden.aspx> (lesedato: 06.05.2015)

Billund kommune (2014e). *Referat Landdistriktsudvalget. 19.november 2014*. Tilgjengelig online: <http://billund.instant.cohaesio.net/Landdistriktsudvalget/19-11-2014%20Referat%20af%20Dagsorden.aspx> (lesedato: 06.05.2015)

Billund kommune (2014f). *Referat Landdistriktsudvalget. 10.desember 2014*. Tilgjengelig online: <http://billund.instant.cohaesio.net/Landdistriktsudvalget/10-12-2014%20Referat%20af%20Dagsorden.aspx> (lesedato: 06.05.2015)

Billund kommune (2014g). *Referat Landdistriktsudvalget. 17.september 2014*. Tilgjengelig online: <http://billund.instant.cohaesio.net/Landdistriktsudvalget/17-09-2014%20Referat%20af%20Dagsorden.aspx> (lesedato: 07.05.2015)

Billund kommune (2014h). *Referat Landdistriktsudvalget. 22. oktober 2014*. Tilgjengelig online: <http://billund.instant.cohaesio.net/Landdistriktsudvalget/22-10-2014%20Referat%20af%20Dagsorden.aspx> (lesedato: 07.05.2015)

Billund kommune (2014i). *Overordnet tids- og procesplan for udarbejdelse af ny Landdistriktspolitik. Revidert 18.09.2014*.

Billund kommune (2015a). *Referat Landdistriktsudvalget. 28.januar 2015*. Tilgjengelig online: <http://billund.instant.cohaesio.net/Landdistriktsudvalget/28-01-2015%20Referat%20af%20Dagsorden.aspx> (lesedato: 06.05.2015)

Billund kommune (2015b). *Referat Landdistriktsudvalget. 07.januar 2015*. Tilgjengelig online: <http://billund.instant.cohaesio.net/Landdistriktsudvalget/07-01-2015%20Referat%20af%20Dagsorden.aspx> (lesedato: 07.05.2015)

Billund kommune (2015c). *Referat Landdistriktsudvalget. 07.januar 2015*. Tilgjengelig online: <http://billund.instant.cohaesio.net/Landdistriktsudvalget/18-02-2015%20Referat%20af%20Dagsorden.aspx> (lesedato: 07.05.2015)

Billund Landdistriktsråd (2014a). *Vedtægter. Landdistriktsrådet for Billund Kommune*. Tilgjengelig online: <http://blldr.dk/wp-content/uploads/wordpress/Vedt%C3%A6gter2014.pdf> (lesedato: 05.05.2015)

Center for Borgerdialog (2010). *Undersøgelse af kommunernes brug af nærdemokratiudvalg*. Online: http://www.centerforborgerdialog.dk/sites/default/files/CFB_pdf/CfB_undersoegelse.pdf (lesedato: 08.05.2015)

Danmark Statistik (2015a). *Kommuner, landsdele og regioner 1.1.2007*. Tabell tilgjengelig online: <http://www.danmarksstatistik.dk/da/Statistik/emner/befolkning-og-befolkningsfremskrivning/folketal.aspx> (lesedato: 04.05.2015)

Danmark Statistik (2015b). *Folketal den 1. i kvartalet efter oprindelsesland, statsborgerskab, tid og område*. Online: www.statistikbanken.dk/Folk1 (lesedato: 04.05.2015)

de Richelieu, Thomas (2015a). Sjef for Strategi & Udvikling i Holbæk kommune. Telefonsamtale med forfatter 21.05.2015.

Demokratieksperimentariet (2014a). *Demokratieksperimentariet er i gang*. Nyhedsbrev nr. 1. Marts 2014. Tilgjengelig online: <http://holbaek.dk/media/2474949/Nyhedsbrev-1-Demokratieksperimentariet.pdf> (lesedato: 15.05.2015)

Demokratieksperimentariet (2014b). *Eksperimenter giver nye erfaringer*. Nyhedsbrev nr. 2. Juni 2014. Tilgjengelig online: <http://holbaek.dk/media/2474954/Nyhedsbrev-2-Demokratieksperimentariet.pdf> (lesedato: 15.05.2015)

Demokratieksperimentariet (2014c). *Eksperimenterne bobler*. Nyhedsbrev nr. 3. Oktober 2014. Tilgjengelig online: [http://holbaek.dk/media/2472102/Nyhedsbrev DE okt 2014.pdf](http://holbaek.dk/media/2472102/Nyhedsbrev_DE_okt_2014.pdf) (lesedato: 15.05.2015)

Haderslev Kommune (2012). § 17, stk. 4 udvalg. *Velfærd og Frivillighed. Anbefalinger og afrapportering til byrådet*. Oppdatert 11. desember. Haderslev: Haderslev Kommune

Hansen, Kristina Krüger (2013). *Bedre kommunalpolitiske beslutninger? – Et studie af § 17 stk. 4 udvalg*. Masteropgave underveiledning av Eva Sørensen. Roskilde: Roskilde Universitet

Hansen; Gro Sandkjær; Jan Erling Klausen & Marte Winsvold (2013). *Erfaringer med nærdemokratiske ordninger i Norden*. NIBR-rapport 2013:4. Oslo: Norsk institutt fir by- og regionforskning

Holbæk kommune (2013a). Holbæk i fællesskab. Politisk aftale. Juni 2013. Tilgjengelig online: <https://holbaek.dk/media/680047/Holbaek-i-faellesskab-juni-2013.pdf> (lesedato: 13.05.2015)

Holbæk kommune (2014a). *Kommissorium for Demokratieksperimentarium*. Datert januar 2014. Tilgjengelig online: <https://holbaek.dk/media/269036/Kommissorium-for-Demokratieksperimentariet-januar-2014.pdf> (lesedato: 13.05.2015)

Holbæk kommune (2014b). *Demokratieksperimentariet. Holbæk Kommune. Udvalgsmedlemmer* 23.04.2014. Tilgjengelig online: <http://holbaek.dk/media/286818/Demokratieksperimentariet-HolbaekKommune.pdf> (lesedato: 13.05.2015)

Holbæk kommune (2014c). Aktivitetsoversikt – Demokratieksperimentariet 2014-2015. Oppdateret den 10.september 2014. Tilgjengelig online: <http://holbaek.dk/media/1718533/Aktivitetsoversigt-10-september-2014.pdf> (lesedato: 15.05.2015)

Holbæk kommune (2015a). *Sådan fungerer det. Lokalfora er en vigtig del af lokaldemokratiet i Holbæk Kommune*. Informasjon på nettside oppdatert 23.02.2015. Online: <http://holbaek.dk/politik/indflydelse/lokaldemokrati/saadan-fungerer-det/> (lesedato: 13.05.2015)

Holbæk kommune (2015b). Erfaringer. Informasjon på nettside oppdatert 27.januar 2015. <http://holbaek.dk/politik/byraad-og-udvalg/demokratieksperimentariet/erfaringer/> (lesedato: 15.05.2015)

Holbæk kommune (2015c). Følg med... Informasjon på nettside oppdatert 27.01.2015. <http://holbaek.dk/politik/byraad-og-udvalg/demokratieksperimentariet/foelg-med/> (lesedato: 15.05.2015)

Jensen, Sara Lund (2014). *Kvalitativ analyse af nærdemokratisystemet i Silkeborg kommune*. *Nærdemokrati.dk*. Tilgjengelig online: <http://silkeborgkommune.dk/Handlers/Modules/ESDH/PdfHandler.ashx?id={5FC73D93-BBFB-46A6-8FF7-865D7ECBA97D}&type=2&index=0> (lesedato: 08.05.2015)

LBK nr 186 af 19/02/2014. *Bekendtgørelse af lov om kommunernes styrelse* (Kommunestyrelsesloven). Online: <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=161763&exp=1> (lesedato: 30.04.2015)

Silkeborg kommune (2006). *Forslag til forretningsorden for Nærdemokratiudvalget (§ 17, stk. 4 udvalg)*. Online: <http://www.dagsordener.silkeborgkommune.dk/files/Silkeborg/PDF%20dokumenter/Borger%20-%20Niveau%20%20og%20nedefter/Politik%20og%20demokrati/Dagsordener%20-%20Naerdemokratiudvalg/100107/Forretningsorden%20for%20N%C3%A6rdemokratiudvalget.pdf> (lesedato: 08.05.2015)

Silkeborg kommune (2009a). *Evaluering af nærdemokrati i Silkeborg kommune*. Silkeborg: Silkeborg kommune

Silkeborg kommune (2010a). *Forretningsorden for Nærdemokratiudvalget (§ 17, stk. 4 udvalg)*.

Silkeborg kommune (2010b). Nr. 42 - *Drøftelse af nærdemokratikonference 2010*. Informasjon på nettside oppdatert 17.09.2010. Online: <http://www.dagsordener.silkeborgkommune.dk/dagsordenarkiv/dagsordener+og+beslutnin>

[ger+2010/n%C3%A6rdemokratiudvalget/2010/september/15-09-2010+1873/42+-dr%C3%B8ftelse+af+1873](#) (lesedato: 11.05.2015)

Silkeborg kommune (2013a). *Den lokale huskeseddel*. Informasjon på nettside oppdatert 01.02.2013. <http://silkeborgkommune.dk/Politik/Lokalraad-og-naerdemokrati/Lokalraad/Den-lokale-huskeseddel> (lesedato: 11.05.2015)

Silkeborg kommune (2014a). *Forretningsorden for Nærdemokratiudvalget*. Online: <http://silkeborgkommune.dk/Handlers/Modules/ESDH/PdfHandler.ashx?id={40411E66-B709-47F4-AC87-F88C096685C0}&type=2&index=0> (lesedato: 08.05.2015)

Silkeborg kommune (2014b). *Nærdemokratikonferanse*. Informasjon på nettside oppdatert 13.02.2014. Online: <http://silkeborgkommune.dk/Politik/Lokalraad-og-naerdemokrati/Naerdemokratikonferencer> (lesedato: 11.05.2015)

Silkeborg kommune (2014c). *Økonomi- og Erhvervsudvalget. Beslutningsprotokol. 20-01-2014 08:30*. Tilgjengelig online: <http://silkeborgkommune.dk/Handlers/Modules/ESDH/PdfHandler.ashx?id={0A18BDAC-E49E-4DF1-A2A0-DDDF6C6EA5A8}&type=3&index=0> (lesedato: 11.05.2015)

Silkeborg kommune (2014d). *Politik og strategi for samarbejde mellem lokalrådene og Silkeborg Kommune*. Godkendt af byrådet 26. august 2013. Ajourført marts 2014. Tilgjengelig online: <http://silkeborgkommune.dk/~media/Politik%20og%20dialog/Lokalraad%20og%20naerdemokrati/Arbejdet%20med%20naerdemokrati/Ajourf%C3%B8rt%20politik%20og%20strategi.pdf> (lesedato: 11.05.2015)

Silkeborg kommune (2015a). *Nyhedsbreve*. Informasjon på nettside oppdatert 01.02.2013. <http://silkeborgkommune.dk/Politik/Lokalraad-og-naerdemokrati/Lokalraad/Nyhedsbreve> (lesedato: 11.05.2015)

Silkeborgegnens Lokale AktionsGruppe (LAG Silkeborg) (2009). *Udvikling i lokalsamfundet og samarbejde mellem lokalråd og LAG Silkeborg*. Informasjon på nettside oppdatert 23.10.2009. Online: <http://lag-silkeborg.dk/naerdemokratikonferanse-den-31-oktober-2009/> (lesedato: 11.05.2015)

Skive Kommune (2015). *Retningslinjer for fordeling af økonomisk støtte til frivilligt, socialt arbejde (§18-midler) i Skive Kommune*. Online: <http://www.skive.dk/media/3440/retningslinjer-for-fordeling-af-18-midler.pdf> (lesedato: 04.05.2015)

Sletnes, Ingun; Carsten Henrichsen; Olle Lundin & Eija Mäkinen (2013). *Kommunelovene i Norden. En kartlegging og sammenligning*. Rapport nr 13. Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA). Online:

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/krd/komm/rapport-kommunalrett_i_norden.pdf (lesedato: 30.04.2015)

Storbank, Kenneth (2015a). Formann for Landdistriktsudvalget i Billund kommune. Telefonsamtale med forfatter 05.05.2015.

Sørensen, Eva & Jacob Torfing (2013). «Kommunalpåolitikere som ledere af politikinnovation», *Økonomi & Politik* 4:33-47

Sørensen, Vagn Mørch & Mogens Knudsen (2012). Nærdemokrati og Lokalråd i 8 danske kommuner 2007 – 11. Hinnerup: EnviroConsult co/ Favrskov Erhvervscenter. Online: http://naerdemokrati.dk/docs/bog_Lokalraad-lille.pdf (lesedato: 08.05.2015)

Ungdomsplatformen Silkeborg (2015a). *Facebooksiden til Ungdomsplatformen Silkeborg*. Online: https://www.facebook.com/Ungdomsplatformen/info?tab=page_info (lesedato: 12.05.2015)

Winther, Malene Brandt (2015a). Udviklingskonsulent i Billund kommune. E-post til forfatter datert 12.05.2015

Winther, Malene Brandt (2015b). Udviklingskonsulent i Billund kommune. E-post med vedlegg til forfatter datert 9.06.2015

Vedlegg – temaer og overordnede spørsmål i intervjuguiden

Udgangspunktet for samtalen er at belyse kommunens erfaringer og bruk av § 17, stk.-4 utvalg i en konkret kontekst. Det overordnede perspektiv er politisk lederskab og borgerinndragelse.

Som baggrund for dette har jeg undersøgt lidt, hvad tidligere dansk forskning har konkluderet. Der er ingen tvivl om, at danske kommuner har meget godt at sige om udvalgsformens positive politiske effekter. Med Sørensen og Torfings ord kan disse effekter opsummeres på følgende måde (Sørensen & Torfing 2013:45):

Erfaringer med disse tidsbegrænsede og tematiske udvalg er forholdsvis gode, idet udvalgene i kraft af deres fleksibilitet, tværgående fokus og brede involvering bidrager til at fremme den politiske afklaringsproces i kommunalbestyrelsen, styrke udøvelsen af politisk ledelse og fremme politikinnovation.

Men når det først er konkluderet at udvalgene har positive politiske effekter, hører det også med til historien, at de samme typer udvalg samtidig er forbundet med nogle udfordringer. Det er udfordringer knyttet til forståelsen av politikerrollen og hvordan denne skal udøves inden for rammen af og i samspil med kommunen som politisk institution. Sørensen og Torfing peger nemlig på at danske kommuner udtrykker forbehold til omfattende bruk av § 17, stk. 4-utvalg fordi det er usikkert, hvordan den enkelte politiker skal agere i et valg med forskjellige typer aktører, samt hvordan arbeidsfordelingen mellom utvalget og kommunalbestyrelsen skal være. Videre peges det på, at denne type valg og deltagelse i disse kan være en tidstev og en ekstra arbeidsbelastning for lokalpolitikere. Endelig peger forskerne på, at borgmestere og faste valgledere kan oppleve § 17, stk. 4-utvalg «som en trussel mod deres personlige politiske ledelsesrum, og derfor har en tendens til at ville begrense anvendelsen» (Sørensen & Torfing 2013:44-45). Fundene kan fortolkes som at forbeholdene skyldes at § 17, stk. 4-utvalg på en måte «utfordrer den traditionelle politikerrolle, hvor politikerne antages at have al magten og al ansvaret» (Sørensen & Torfing 2013:45). Det betyr, at samtidig som Sørensen og Torfing finner grunnlag for at konkludere, at de danske § 17, stk. 4-utvalg kan bidra til at styrke det lokalpolitiske lederskab gjennom interaksjon mellom forskjellige aktører, så er de samme valg forbundet med en usikkerhet, der utfordrer den traditionelle oppfattelse av lokalpolitisk lederskab.

Efter denne lille introduktion kommer her nogle af de hovedtemaer og -spørsmål, som jeg gerne vil, at du reflekterer over i vores telefonsamtale.

Hovedbegrunnelse(r) for at etablere og organisere prosjektet vha. § 17, stk. 4-utvalg.

-Hovedbegrunnelse(r) for sammensætningen af aktører i § 17, stk. 4-utvalget.

-Tanker rundt og begrundelser for utvalgets funktionstid.

Synes du, at I har opnået det kommunen ville med § 17, stk.4-udvalg? (specificere)

-Er der nogle positive/negative ikke-intenderede konsekvenser? (specificere)

Specielle udfordringer* knyttet til § 17, stk. 4-udvalget i relation til...

...byrådet

...øverste politiske ledelse

...kommunens administration

...andre interessenter i kommunen

...at varetage hensynet til kommunen som en geografisk helhed jf. strukturreformens konsekvenser for kommunen (flere små kommuner blev til en stor kommune)

**Udfordringer kan fx være knyttet til kommunikation, information, rollekonflikt, magt og myndighed versus autonomi, ressourcer, kapacitet m.m.*

...og i hvilken grad og på hvilken måde er udfordringerne blevet håndteret?

➤ **Kan du pege på nogle succeskriterier?**

- ...for at et sådan udvalg kan bidrage til å styrke det politiske lederskab
- ...for at et sådan udvalg ikke skal blive en ekstrabelastning for de involverede politikere
- ...for at involverede politikere og aktører ikke skal opleve rollekonflikt